

ULOGA SVEUČILIŠTA U RAZVOJU DUALNE KARIJERE SPORTAŠA

Opšivač, Marco

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Kinesiology / Sveučilište u Zagrebu, Kineziološki fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:117:857189>

Rights / Prava: [Attribution 4.0 International](#)/[Imenovanje 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-23**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of Kinesiology, University of Zagreb - KIFoREP](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
KINEZIOLOŠKI FAKULTET**

Marco Opšivač

**ULOGA SVEUČILIŠTA U RAZVOJU DUALNE
KARIJERE SPORTAŠA**

diplomski rad

Zagreb, rujan, 2023.

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
KINEZIOLOŠKI FAKULTET**

Marco Opšivač

**ULOGA SVEUČILIŠTA U RAZVOJU DUALNE KARIJERE
SPORTAŠA**

diplomski rad

Zagreb, rujan, 2023.

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

DIPLOMSKI RAD

Sveučilište u Zagrebu
Kineziološki fakultet
Horvaćanski zavoj 15, 10000 Zagreb, Hrvatska

Naziv studija: Kineziologija; **smjer:** Kineziologija u edukaciji i sportski menadžment

Vrsta studija: sveučilišni

Razina kvalifikacije: integrirani prijediplomski i diplomski studij

Studij za stjecanje akademskog naziva: sveučilišni magistar kineziologije u edukaciji i sportskom menadžmentu (univ. mag. cin.)

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Kineziologija

Vrsta rada: Stručni rad

Naziv diplomskog rada: je prihvaćen od strane Povjerenstva za diplomske radove Kineziološkog fakulteta

Sveučilišta u Zagrebu u akademskoj godini 2020./2021. dana 6. svibnja 2021.

Mentor: izv. prof. dr. sc. Sanela Škorić

Pomoć pri izradi: *Izv. prof. dr. sc. Sanela Škorić*

Uloga sveučilišta u razvoju dualne karijere sportaša

Marco Opivač, 0034063957

Sastav Povjerenstva za ocjenu i obranu diplomskog rada i diplomskog ispita:

1. izv. prof. dr. sc. <i>Sanela Škorić</i>	Predsjednik - mentor
2. Izv. prof. dr. sc. <i>Sunčica Bartoluci</i>	član
3. Izv. prof. dr. sc. <i>Cvita Gregov</i>	član
4. doc. dr. sc. <i>Zrinko Čustonja</i>	zamjena člana

Broj etičkog odobrenja:

Rad je u tiskanom i elektroničkom (pdf format) obliku pohranjen u Knjižnici Kineziološkog fakulteta,
Horvaćanski zavoj 15, Zagreb

BASIC DOCUMENTATION CARD

DIPLOMA THESIS

University of Zagreb
Faculty of Kinesiology
Horvacanski zavoj 15, 10000 Zagreb, Croatia

Title of study program: Kinesiology; course Kinesiology in Education and Sports Management

Type of program: University

Level of qualification: Integrated undergraduate and graduate

Acquired title: University Master of Kinesiology in Education and Sports Management

Scientific area: Social sciences

Scientific field: Kinesiology

Type of thesis: Professional work

Master thesis: has been accepted by the Committee for Graduation Theses of the Faculty of Kinesiology of the University of Zagreb in the academic year 2020/2021 on May 6th 2021.

Mentor: *Sanela Skoric*, PhD, associate prof.

Technical support: *Sanela Skoric*, associate prof.

The role of universities in the development of dual career of athletes

Marco Opivač, 0034063957

Thesis defence committee:

1.	<i>Sanela Skoric</i> , PhD, associate prof.	chairperson-
supervisor
2.	<i>Sunčica Bartoluci</i> , PhD, associate prof.	member
3.	<i>Cvita Gregov</i> , PhD, associate prof.	member
4.	<i>Zrinko Čustonja</i> , PhD, assistant prof.	substitute member

Ethics approval number:

Printed and electronic (pdf format) version of thesis is deposited in Library of the Faculty of Kinesiology,
Horvacanski zavoj 15, Zagreb

Ovim potpisima se potvrđuje da je ovo završena verzija diplomskog rada koja je obranjena pred Povjerenstvom, s unesenim korekcijama koje je Povjerenstvo zahtijevalo na obrani te da je ova tiskana verzija istovjetna elektroničkoj verziji predanoj u Knjižnici.

Mentor:

Izv. prof. sc. Sanela Škorić

Student:

Marco Opšivač

ULOGA SVEUČILIŠTA U RAZVOJU DUALNE KARIJERE SPORTAŠA

Sažetak

Osnovni cilj ovog rada je analizirati način na koji sveučilišta djeluju na dualnu karijeru studenta sportaša. Prikazat će se i detaljnije analizirati specifični programi koje imaju sveučilišta u Hrvatskoj, te ih usporediti i sa programima dualne karijere prisutnim u drugim zemljama. Premda postoji nekoliko dokumenata i radi se na praktičnom rješavanju problematike kako i na koji način omogućiti studentima kategoriziranim sportašima uspješno svladavanje studentskih obveza i paralelnog rada na sportskoj karijeri, ipak u praksi u Republici Hrvatskoj takvi studenti nailaze na određene probleme. Navedeno u najvećoj mjeri zbog činjenice kako je pitanje reguliranja statusa studenata kategoriziranih sportaša u ingerenciji pojedinih sveučilišta ili pak njihovih sastavnica te nema jednoobraznog pristupa.

Ključne riječi: kategorizirani sportaš, dualna karijera, visoko obrazovanje i sportska karijera, razvoj dualne karijere sportaša

THE ROLE OF UNIVERSITIES IN THE DEVELOPMENT OF DUAL CAREERS OF ATHLETES

Abstract

The main goal of this paper is to analyze the way in which universities act on the dual career of student-athletes. Specific programs offered by universities in Croatia will be presented and analyzed in more detail, and they will be compared with dual career programs in other countries. Although there are several documents and work is being done on the practical solution to the problem of how and in what way to enable students categorized as athletes to successfully overcome student obligations and parallel work on a sports career, in practice in the Republic of Croatia such students encounter certain problems. This is largely due to the fact that the issue of regulating the stature of students categorized as athletes is under the authority of individual universities or their components, and there is no uniform approach.

Key words;

categorized athlete, dual career, higher education and sports career, development of dual career athlete,

SADRŽAJ

1. UVOD	9
2. POJAM I KATEGORIZACIJA SPORTAŠA	10
3. DUALNA KARIJERA	12
4. MOGUĆI PROBLEMI DUALNE KARIJERE SPORTAŠA	15
5. PRISTUPI REGULIRANJU PROBLEMATIKE STUDIRANJA SPORTAŠA	17
6. STUDIRANJE SPORTAŠA U REPUBLICI HRVATSKOJ	25
6.1. Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu	32
6.2. Visoka škola Aspira	34
6.3. Visoka poslovna škola PAR	35
6.4. Sveučilište Libertas	35
7. ZAKLJUČAK	38
LITERATURA	40

1. UVOD

U Hrvatskoj, kao i u svijetu, postoji nemali broj učenika i studenata koji su ujedno i kategorizirani sportaši. Jedna od najčešćih dilema s kojom se susreću jest da li nastaviti obrazovanje tijekom sportske karijere ili odustati od obrazovanja i fokusirati se isključivo na sportsku karijeru. Ova je dilema i jače naglašena u vrijeme upisivanja fakulteta jer se tada često događa više značajnih životnih promjena (Caput-Jogunica i Vrbek, 2014)- studenti se sele u drugi grad dalje od kuće i obitelji, sklapaju nova prijateljstva, mijenjaju klubove, ponekad moraju sklopiti nove sportske aranžmane i uskladiti treninge i sportske obveze sa fakultetskim.

Ovo je vrijeme u kojem je sportašima studentima potrebna izuzetna pomoć, kako financijska tako i ona u drugim oblicima, poput primjerice nekih olakšanih prava studiranja u čemu je uloga sveučilišta od izuzetnog značaja. Ne smije se zanemariti činjenica da kategorizirani sportaši sa obvezama i vremenom kojim raspolažu nisu u identičnoj situaciji kao i ostali redoviti studenti, te visokoškolske ustanove trebaju voditi računa o tome da kategoriziranim sportašima omoguće da ne moraju birati između sporta ili obrazovanja.

Koncept dualne karijere podrazumijeva usklađivanje sportske karijere sa obrazovanjem i/ili zanimanjem. Obrazovanje dok se natječe može biti izazovan zadatak za jednog sportaša. Sve veći zahtjevi za sportskim izvedbama u elitnim sportovima postavljaju veliki pritisak na mlade sportaše, koji mogu osjećati da su prisiljeni birati između maksimiziranja svog sportskog potencijala ili dobivanja zadovoljavajućeg obrazovanja za post-sportsku karijeru (Jurković, Zovko, Kalčić, 2018, str. 50). To, pak, često dovodi do preranog prekida sportske karijere zbog davanja prioriteta obrazovanju, ili do premale posvećenosti obrazovanju, a zbog fokusiranja na sportski uspjeh.

Kao kategorizirani sportaš i sâm sam se imao prilike susresti sa određenim izazovima i problemima po tom pitanju, te bih u ovom radu volio skrenuti pozornost na zapreke, ali i mogućnosti koje bi se mogle/trebale uzeti u obzir, a kako bi se popravila realna slika stanja uloge sveučilišta u razvoju dualne karijere sportaša.

2. POJAM I KATEGORIZACIJA SPORTAŠA

Kako bi se bolje razumjeli izazovi s kojima se svakodnevno susreću sportaši studenti, potrebno je najprije objasniti tko su zapravo sportaši. Sportaš se, prema trenutno važećem Zakonu o sportu (NN 141/2022) definira kao osoba koja „sudjeluje u sportskoj pripremi odnosno treningu i službenom sportskom natjecanju s ciljem ostvarivanja što boljeg postignuća odnosno postizanja natjecateljskih rezultata u svim dobnim kategorijama i razinama sportskog natjecanja“.

Temeljni cilj sportaša je dakle ostvariti što bolji sportski rezultat što je moguće samo kroz sudjelovanja na „priznatim“ natjecanjima. Da bi to bilo moguće sportaši nužno prolaze kroz proces treninga koji znači svakodnevne obveze i po nekoliko sati. Nekima na trening odlazi i do 6 sati dnevno, dok sportaši u određenim sportovima (npr. plivači) u tijeku priprema za natjecanja na treningu provode i do 8 sati dnevno. Kako se radi o treninzima koji se provode kroz nekoliko puta u danu, odnosno uobičajeno natjecatelji imaju više treninga dnevno, jasno je kako ovo iziskuje puno vremena, odricanja i truda. Osim samog treninga sportaši često sudjeluju i na pripremama ili trening kampovima, ili pak natjecanjima koja zahtijevaju putovanja i na „duže“ vrijeme što opet znači izostanak, odnosno nemogućnost obavljanja drugih (fakultetskih) obveza.

Ove aktivnosti sportaši mogu provoditi u statusu amatera ili pak profesionalaca. Sportaš amater je sportaš kojem zarada nije cilj bavljenja sportskim aktivnostima i tim aktivnostima se ne bavi u pogledu zanimanja. S druge pak strane, profesionalni sportaš je onaj „koji se bavi sportskim djelatnostima sudjelovanja u sportskom natjecanju i sportskoj pripremi kao osnovnim zanimanjem.“ (Zakon o sportu, NN 141/2022). Osim toga, u Zakonu o sportu (141/2022) navodi se kako i „nacionalni sportski savez može općim aktom urediti da je profesionalni sportaš i onaj sportaš koji zaključi stipendijski ugovor u netoiznosu većem od 10.000,00 eura godišnje“.

Drugim riječima, nisu rijetki slučajevi da i profesionalni sportaši studiraju. Tako se primjerice, Nikolina Čaćić koja ima 22. godine profesionalno bavi boksom, te je zbog njega stavila studiranje na Kineziološkom fakultetu na pauzu, ali se odlučila upisati sportski menadžment na Visokoj školi Aspira.

Brojni su primjeri sportaša u Hrvatskoj koji ostvaruju zapažene rezultate na međunarodnim svjetskim natjecanjima, a ujedno i studiraju. Tako primjerice,

„Ema Rajić jedna od hrvatskih sportašica na Olimpijskim igrama studira molekularnu i staničnu biologiju na Sveučilištu Berkeley. Ivan Šapina, tekvandoaš, studira na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu, također treba spomenuti da je u jednom svom intervjuu istaknuo da trenira 12 puta tjedno, u devet sati i petnaest sati, a uz to popodne i navečer pohađa predavanja. Ana Đerek je upisala Učiteljski studij. Karla Prodan koja predstavlja Hrvatsku u judu, balansira sportske obaveze sa obvezama na studiju pomorskog menadžmenta. Tin Srbić je student strojarstva na Sveučilištu u Slavonskom Brodu. Toni Kanaet studira na Kineziološkom fakultetu u Splitu, također Ivan Huklek studira na istom fakultetu. Ivan Kvesić predstavnik u karateu izvanredno studira Zdravstveno veleučilište u Zagrebu, studij fizioterapije. Nikola Miljenić, studira na Sveučilištu Southern California, zahvaljujući plivačkoj stipendiji. Miran Maričić studira na Fakultetu organizacije i informatike“ (Studentski.hr, 2021).

Neovisno o tome jesu li profesionalni ili pak sportaši amateri, na temelju rezultata koji „sportaš pojedinačno ili kao član sportskog kluba ili nacionalne ekipe postigne na natjecanjima koja organizira ili koja su pod jurisdikcijom nacionalnog sportskog saveza“ (HOO, 2022) može biti i kategoriziran. Sportaši se na temelju ostvarenog rezultata mogu razvrstati u šest kategorija (od I. do VI.), pri čemu se I. do III. kategorija smatraju vrhunskim, IV. vrsnim, a V. i VI. darovitim sportašima. Svaka od kategorija nosi sa sobom određena prava najčešće u obliku različitih potpora u novcu ili opremi, ali i mogućnost dobivanja različitih priznanja ili pak dodatnih sportskih i/ili stručnih usavršavanja.

3. DUALNA KARIJERA

Usklađivanje sportske i obrazovne (ili pak poslovne) karijere nije nimalo lak zadatak. U ovom bi procesu sportašima trebala pomoći promišljanja o tzv. dualnoj karijeri. Za dualnu karijeru bi se moglo reći da predstavlja višedimenzionalan koncept u koji su uključeni brojni dionici na mikro, meso i makro ili pak globalnoj razini (Capranica i Guidotti, 2016). Iako se radi o konceptu koji podrazumijeva usklađivanje sportske karijere sa obrazovanjem i/ili poslom tj. radnim odnosom, u ovom je radu od interesa uključenost sportaša u visoko obrazovanje te načinu usklađivanja sportskih i fakultetskih obveza, i u nastavku će riječi biti isključivo o ovom pitanju.

Dualna karijera prema orijentaciji Europske komisije (EU Expert Group "Education & Training in Sport", 2012) s obzirom na minimalne zahtjeve kvalitete je komplicirano političko područje koje povezuje nekoliko zanimljivih aspekata (primjerice obrazovanje, mladi, zdravstvo, tržište rada) sa temeljnim nastojanjem da se sportaši usmjere na odgovarajući razvitak karijere. Efikasna dualna karijera može rezultirati cjeloživotnom izvrsnošću sportaša. Okvir dualne karijere sportaša uključuje stručno planiranje i organizaciju optimalnih uvjeta za njihov integrirani razvitak. Ovdje se prije svega misli na to da se sportašima omogući da se mogu i educirati, a kako bi se pripremili za „karijeru poslije karijere“, odnosno život poslije sportske karijere. Naime, obrazovanje dok se natječe može biti izazovan zadatak za sportaša. Sve veći zahtjevi za ostvarivanjem što boljih sportskih rezultata postavljaju veliki pritisak na mlade sportaše, koji mogu osjećati da su prisiljeni birati između maksimiziranja svog sportskog potencijala ili dobivanja zadovoljavajućeg obrazovanja za post-sportsku karijeru (EU Expert Group "Education & Training in Sport", 2012). To pak, često dovodi do preranog prekida sportske karijere zbog davanja prioriteta obrazovanju, ili do premale posvećenosti obrazovanju, a zbog fokusiranja na sportski uspjeh. Da se ovo ne bi dogodilo, sportašima bi se moralo omogućiti da studiraju, ali po nešto drugačijim uvjetima koji uključuju određene povlastice, ili pak kroz razvoj nekih neformalnih programa edukacije (seminari, tečajevi i sl.) koji su nešto manje zahtjevni u smislu vremena koje je potrebno uložiti, a koje bi sportaši pohađali tijekom ili nakon sportske karijere. Naime, i „udruge igrača češće potiču starije (24+) sportaše da se vrate obrazovanju ili stručnom osposobljavanju na kraju karijere“ (Caput Jogunica, 2016, str. 19) u čemu uvelike mogu pomoći upravo neformalni oblici obrazovanja ili pak programi cjeloživotnog učenja. Ovakvi bi programi obrazovanja odraslih usredotočeni na razvitak specifičnih vještina za stvaranje efikasne karijere u sportskim organizacijama morali biti

utemeljeni na praktičnim primjerima i radionicama, kako bi tijekom obrazovnog procesa polaznike, sportaše, pripremili za rad u različitim organizacijama (u području sporta, sportskim savezima i klubovima, nacionalnim i lokalnim uredima za sport te sportskim udrugama) (Jurković, Zovko i Kalčić, 2018, str. 49). Upravo tako će se djelotvorno utjecati na podizanje kompetencija sportaša i omogućiti im i razvitak drugih karijera poslije okončanja sportske, bilo kroz rad za druge ili razvitak vlastitih poslova.

Jasno je stoga kako bi inicijative dualne karijere trebale u svojoj suštini biti usredotočene na osobni razvitak sportaša izvan sportskih terena. To može uključivati praktičnu podršku za postizanje temeljnih standarda pismenosti, školske kvalifikacije, kako napisati životopis i tečajeve za prijavu za posao. Ostala temeljna područja mogu uključivati pomoć igračima da nauče zanat, strane jezike, temeljne računalne vještine, pa čak i poduzetničku podršku (Brackenridge, 2004). Neovisno o tome o kakvim programima obrazovanja pričali, važno je njihovom razvoju posvetiti dužnu pažnju te kreirati kvalitetne programe koje će provoditi kompetentni poučavatelji (Jurković, Zovko i Kalčić, 2018, str. 50).

Znatan se broj sportaša odlučuje i na edukaciju tijekom sportske karijere kroz sustav visokog obrazovanja. No, u svijetu postoje velike razlike u priznavanju statusa 'student-sportaš' i dostupnosti programa i usluga dualne karijere (Donnelly i Petherick, 2004), dok su dogovori o dualnoj karijeri relativno novi u većini država članica, ali i u sportu. Njihov uspjeh često ovisi o dobroj volji osoba na ključnim pozicijama u sportskim organizacijama ili institutima, dok je zapravo potreban sustavan pristup temeljen na općim i održivim financijskim i pravnim aranžmanima (EU Expert Group "Education & Training in Sport", 2012).

Vlade, razne organizacije i sportaši skrenuli su pozornost na ove izazove, kao i na zabrinutost oko kvalitete obrazovanja i usluga podrške mladima sportašima u Europi. Pri tome su kao glavni izazovi identificirani (EU Expert Group "Education & Training in Sport", 2012, str. 4.):

- očuvanje razvoja mladih sportaša, posebice djece u sportovima rane specijalizacije, mladih u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju te sportaša s invaliditetom;
- ravnoteža između sportskog treninga i obrazovanja te, u kasnijoj fazi života, ravnoteža između sportskog treninga i zaposlenja;
- faza završetka sportske karijere sportaša uključujući i one koji napuštaju sustav prije nego što je planirano.

Veliki broj propisa koji se odnose na talentirane i elitne sportaše postoji u brojnim državama članicama EU-a, ali većina ih je fragmentirana ili se usredotočuje samo na neka pitanja.

Nekoliko je država, kao što su primjerice Andora, Armenija, Belgija, Cipar, Češka Republika, i druge, postavilo zakonske propise, uključujući pravila koja se odnose na potrebne zahtjeve za vođenje centara za obuku. Tim je propisima trajanje treninga (uglavnom u sportovima rane specijalizacije) ograničeno obrazovnim zakonima, zakonima o radu, kolektivnim ugovorima u slučaju profesionalnog sporta, ili na temelju službenih smjernica koje izdaju država i/ili sportski pokret.

4. MOGUĆI PROBLEMI DUALNE KARIJERE SPORTAŠA

Studenti sportaši koji se natječu na najvišim razinama natjecanja, često moraju posvetiti i do 30 sati tjedno sportskoj praksi i natjecanju što, u kombinaciji s redovitim učenjem, može dualnu karijeru učiniti iznimno izazovnom.

Uzimajući u obzir te izazove, postoji stalna napetost između akademskih, sportskih i društvenih aspekata s kojima se ovakvi studenti suočavaju. Tako su „akademske i sportske obveze često imale prednost nad društvenom lojalnošću, iako su se društveni odnosi često formirali unutar sportskog, a ne akademskog okruženja“ (Žažar i Gošnik, 2020). Osim toga, ponekad se pokazalo da sportaši imaju jaču predanost svom sportu, a ne akademskom napretku.

Najčešće probleme s kojima se studenti sportaši susreću kada je u pitanju studiranje, moguće je prikazati kroz dvije skupine problema ovisno o razdobljima u kojima se pojavljuju, i to:

a) PRIJE UPISA NA ŽELJENI FAKULTET

Kraj srednjoškolskog obrazovanja za sportaše predstavlja vrlo intenzivno razdoblje. Naime, u ovom se razdoblju života od njih očekuju vrhunski rezultati, a programi učenja su dosta intenzivni (Caput Jogunica, 2016, str. 19). Ovi se sportaši stoga nalaze pred značajnom dilemom da li nastaviti školovanje na visokoškolskim ustanovama ili ne. Naime, kako se smatra da su „sveučilišni programi preteški za opću populaciju studenata a gotovo pa nemogući za aktivne natjecatelje“ (Caput Jogunica, 2016, str. 19) ne daje im se znatan poticaj i institucijska potpora za nastavak školovanja. Međutim, srednjoškolske ustanove mogu pružiti veliki poticaj studentima koji se ističu u sportu koji su odabrali.

Ukoliko se ipak odluče za nastavak školovanja na različitim fakultetima, kao i svi drugi kandidati moraju zadovoljiti uvjete koje pred njih postavlja odabrani fakultet. Kako su i tijekom srednje škole zapravo „radili“, ovo se za sportaše može pokazati kao nešto teži zadatak u odnosu na druge kandidate. Iako ovo pitanje nije zajednički uređeno, na razini pojedinih sveučilišta pojedine institucije visokoškolskog obrazovanja prilikom upisa studenata određeni broj bodova daju kandidatima (kategoriziranim) sportašima, o čemu će više riječi biti u nastavku rada.

b) NAKON UPISA NA ŽELJENI FAKULTET

Nakon što su se upisali na željeni fakultet studenti sportaši suočavaju se sa novim/starim izazovima u pogledu usklađivanja sportskih i akademskih obveza. Kako studenti kategorizirani sportaši ne mogu utjecati na vremenski kalendar u smislu održavanja različitih natjecanja ili pak treninga, ovo znači da su često zakinuti za mogućnost polaganja ispita putem kolokvija koji se održavaju u određenim vremenskim periodima, a ne postoji opcija prilagodbe i/ili dodatnih rokova. Upravo zato su i česta nerazumijevanja profesora i nemali broj onih koji ne uzimaju u obzir činjenicu da student ima rokove za treninge i pripreme, datume natjecanja na koja ne može utjecati, da nije njegova samovolja što ne dolazi na predavanja, i slično. Ispite je na taj način vrlo teško uskladiti sa sportskim obvezama, a nemali broj puta se ispitni rokovi i ne mogu pomaknuti. No, kako profesori često nemaju smjernice kojih se mogu / trebaju držati u ovakvim situacijama, ne čudi njihovo nerazumijevanje. Stoga studenti sportaši rjeđe biraju studijske programe koji podrazumijevaju znatniji obujam primjerice stručne prakse ili praktičnog rada, poput možda medicinskog fakulteta, a takvi fakulteti nemaju posebne izvedbene programe prilagođene sportašima.

Godine 2015. (HOO, 2016) tek je 12 visokoškolskih institucija u Republici Hrvatskoj imalo opcije prilagođavanja svojih studijskih programa studentima kategoriziranim sportašima u smislu prilagodbe vremena predavanja i pohađanja ispita. To su u najvećoj mjeri bile visoke (poslovne) škole (Visoka škola za sport i turizam ASPIRA, Visoka poslovna škola PAR, Visoka poslovna škola Libertas, Visoka škola za ekonomiju, poduzetništvo i upravljanje N. Š. Zrinski, Zagrebačka škola ekonomije i menadžmenta), veleučilišta (Međimursko veleučilište u Čakovcu, Veleučilište Lavoslava Ružička u Vukovaru, Zdravstveno veleučilište u Zagrebu), ili pak kineziološki fakulteti i njihovi stručni studiji (Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Kineziološki fakultet Sveučilišta u Splitu, Studijski centar za izobrazbu trenera Kineziološkog fakulteta u Zagrebu, Centar za izobrazbu trenera Kineziološkog fakulteta u Splitu).

5. PRISTUPI REGULIRANJU PROBLEMATIKE STUDIRANJA SPORTAŠA

Bez obzira na napore koji se ulažu, situacije u teoriji i praksi još uvijek nisu jedno. Potrebno je još puno rada po pitanju toga da se uskladi situacija u praksi sa onom na papiru i da svi studenti kategorizirani sportaši dobiju / imaju jednaka prava koju god instituciju za visokoškolsko obrazovanje odabrali.

Ipak, moguće je razlikovati između nekoliko pristupa u nošenju s ovom problematikom, i to (Aquilina i Henry, 2010; Capranica i Guidotti, 2016): propisanom regulativom na državnoj razini, na sveučilišnim razinama, uz pomoć nacionalnih sportskih tijela, ili pak individualni pristup. Karakteristike svakog pristupa objasniti će se u nastavku.

a) Propisana regulativa na državnoj razini

Pojedine zemlje, kao što su Francuska, Mađarska, Španjolska i Portugal (Aquilina i Henry, 2010), te Luksemburg i Poljska (Capranica i Guidotti, 2016) putem zakona ili državnih propisa namijenjenih akademskim institucijama „zahtijevaju“ od obrazovnih institucija da studentima sportašima pruže prilagođene mogućnosti studiranja u smislu zahtjeva za prijavom, fleksibilnosti vremenskog rasporeda, datuma ispita i vrste predavanja (Kazandzieva, 2018).

Možda je najradikalniji slučaj u Mađarskoj gdje zakonodavstvo pruža osvajačima olimpijskih medalja pravo na prijem na bilo koji fakultet ili sveučilište bez prijemnog ispita. Osim toga, prilikom upisa na fakultet ovim su pristupnicima osigurani i dodatni ili tzv. bonus bodovi. Osnovu za ostvarivanje prava na dobivanje bonus bodova čini sportski rezultat i to isključivo u olimpijskim sportovima. Tako se pet bonus bodova dodjeljuje sportašima koji su osvojili medalje na svjetskim ili europskim prvenstvima održanim u bilo kojem olimpijskom sportu i tri bonus boda onima koji su osvojili medalje državnim prvenstvima.

U Poljskoj se najuspješnijim sportašima priznaje izravni ulazak u visoko obrazovanje, ali kandidatima koji su postigli „izvanredne rezultate“ u poljskom sportu.

Prema Capranica i Guidotti (2016) u Španjolskoj su na snazi posebni zakoni za elitni sport, koji reguliraju status elitnog sportaša, definiraju obrazovne mjere, mjere za zapošljavanje i poreze te kreiraju Program pomoći u karijeri (engl. *Career Assistance Programmes* ili skraćeno CAP) za elitne sportaše. Konkretno, u roku od šest mjesecu od izvanrednog sportskog postignuća,

sportaši se mogu prijaviti za elitni status, koji mora biti službeno priznat od strane predsjednika Vrhovnog sportskog vijeća. Elitni sportaši zadržavaju dvojna prava na karijeru (odnosno pristup visokom obrazovanju, prilagodljivo pohađanje i raspored ispita te certifikat sportskog trenera) pet do sedam godina poslije priznavanja njihovog statusa. Osim toga, Španjolsko vijeće za sport 2009. godine je uspostavilo *Program de Ayuda al Deportista* (Program podrške sportašima - PROAD) kako bi elitnim sportašima omogućilo grupno ili individualno e-savjetovanje u vezi s obrazovanjem, zapošljavanjem i planiranjem karijere putem mreže mentora-konzultanata. PROAD promiče sporazume s institucijama, organizacijama, agencijama i poduzećima koji su direktno ili indirektno uključeni u proces dualne karijere. Godišnje se oko 760 vrhunskih sportaša upisuje u mentorski/tutorski program PROAD koji se pokazao korisnim u pružanju informacija o mogućnostima rada / studiranja tijekom njihove sportske karijere.

U Francuskoj je situacija nešto složenija (Aquilina i Henry, 2010, Kazandzieva, 2018). Odredbe o prijemu sportaša u institucije visokog obrazovanja definirane su još 1987. godine. Međutim, budući da je upravljanje sveučilištima decentralizirano sveučilišni dekani, direktori škola i regionalni direktori obrazovanja pozivaju se poduzeti potrebne mjere za prijem sportaša koji žele kombinirati sportske aktivnosti i studije. Ministarstvo zdravstva svake godine dodjeljuje izuzeće za 20 sportaša od prijamnih ispita na Institutima za fizioterapiju i kiropodiju. Sportaši također mogu imati koristi od posebnih aranžmana za kvalificiranje za nacionalnu svjedodžbu sportskog instruktora. Međutim, oni se mogu kvalificirati za certifikate samo ako ispunjavaju opće uvjete povezane s ispitom (Houlihan i Green, 2008). Osim toga, francuska država također upravlja s pet državnih sportskih instituta za smještaj sportaša, i to (Coalter i Radtke, 2007): Nacionalni institut za sport i tjelesni odgoj (INSEP); Nacionalna škola skijanja i planinarenja (ENSA); Nacionalna škola jedrenja (ENV); Nacionalna škola konjaništva (ENE); i Nacionalna škola za skijaško trčanje i skakanje (ENSF). Najveći je *Institut National du Sport, de l'Expertise et de la Performance* (skraćeno INSEP) koji je osnovalo Ministarstvo zdravstva i sporta zajedno sa još 17 regionalnih centara za obrazovanje i obuku i tri nacionalne sportske akademije (odnosno Nacionalna sportska mreža), s ciljem doprinosa razvoju vrhunskih sportaša olakšavajući završetak njihovog obrazovanja i njihovu integraciju na tržište rada. INSEP nudi tečajeve stručnog obrazovanja i osposobljavanja za elitno sportsko osoblje i menadžere te postoje mogućnosti kombiniranja sporta sa cijelim nizom akademskih programa, od obveznog školovanja do visokoškolskih diploma i sveučilišnih diploma. Procjenjuje se da oko 50% bivših učenika sportaša ostaje u INSEP-u kako bi nastavili srednjoškolsko obrazovanje. INSEP nudi

različite mogućnosti za nastavak studija vezanih uz sport na fakultetu ili sveučilištu (npr. diploma u trenerskom, sportskom i fizičkom obrazovanju, sportska administracija, sportski menadžment). Umjesto da nužno osigurava pristup postojećim sveučilišnim programima, u sustavu INSEP-a nastavno osoblje dolazi u sportsku ustanovu kako bi podučavalo studente, ovisno o njihovoj razini i odabranim predmetima, iako određeni broj studenata sportaša koji žive u INSEP-u također pohađaju sveučilišta u Pariškoj regiji (Capranica i Guidotti, 2016). Nacionalni sportski savezi dostavljaju Ministarstvu zdravstva i sporta popis izvrsnih sportaša u dobi od 15 i više godina kako bi potvrdili njihovu podobnost kao elitnih sportaša. Treba napomenuti da su na Olimpijskim igrama u Londonu 2012. INSEP studenti sportaši osvojili 56% nacionalnih medalja (Capranica i Guidotti, 2016).

Svaka od ranije spomenutih zemalja također ima zakone ili državne propise koji omogućavaju sportašima pristup fleksibilnim uvjetima studiranja. To uključuje, na primjer odgađanje ispita koji utječu na raspored natjecanja ili treninga, ili pak organiziranje ispita ili drugih oblika ocjenjivanja na mjestima kao što su kampovi za trening.

b) Regulatorna propisana na sveučilišnoj razini (država djeluje kao posrednik)

U ovu skupinu zemalja spadaju Belgija (Flandrija), Danska, Estonija, Finska, Njemačka, Latvija, Litva i Švedska (Aquilina i Henry, 2010), te Bugarska i Hrvatska (Capranica i Guidotti, 2016). Karakteristično za ove zemlje jest formalni sustav za priznavanje potreba učenika i sportaša, ali koji nema težinu zakonskih zahtjeva. Drugim riječima, politika i vlade igraju značajnu, ali manje izravno intervencionističku ulogu, omogućujući, a ne regulirajući sveučilišne odgovore na specifične potrebe studenta-sportaša, često na temelju dopuštajućeg zakonodavstva, a ne zakonskih zahtjeva (Aquilina i Henry, 2010).

U ovom su slučaju dakle, sveučilišta ta koja kreiraju i provode određene inicijative vezane prije svega uz olakšane uvjete za prijam na fakultete, te jednim manjim dijelom uz uvjete studiranja. Tako je u okviru Sveučilišta u Kopenhagenu u Danskoj, *Institut Idræt* (Institut za tjelovježbu i sportske znanosti) 2000. godine odlučio da će iskustvo stečeno bavljenjem sportom biti prihvaćeno kao odgovarajuća kvalifikacija u prijavama za prijavu putem kvote 2 (Aquilina i Henry, 2010). Ovo pravilo podrazumijeva da se mali broj mjesta za studiranje (obično oko 10% od ukupnog broja) daje studentima koji postižu ulazne ocjene na završnim ispitima srednje s prosječnom ocjenom koja nije dovoljna za izravan prijem na fakultet. U tom slučaju studenti prilikom prijave za prijem na fakultet mogu dodati svoje kvalifikacije dokazujući da su bili

uključeni u aktivnosti relevantne za sadržaj područja studija koji žele upisati, a u slučaju prijavitelja na Institut za tjelovježbu i sportske znanosti, sport se smatra relevantnom djelatnošću.

Prema Aquilina i Henry (2010), i u Njemačkoj su razvijene slične inicijative između glavnih obrazovnih (45 sveučilišta) i sportskih tijela prema kojima sveučilišta uvode smanjene kriterije za ulazak sportaša, a posebni napor ulažu se u promicanje sportaša u sveučilišnom sustavu. I Latvajska akademija sportskog obrazovanja priznaje upis na fakultet bez potrebe za polaganjem prijemnih ispita članovima nacionalnih olimpijskih i paraolimpijskih timova, sportašima plasiranim u dvanaest najboljih na svjetskim i europskim prvenstvima ili svjetskim i europskim juniorskim prvenstvima u olimpijskim sportovima, te učenicima sportske gimnazije Murjani i srednje škole br. 90 u Rigi. Litvanska akademija za tjelesni odgoj omogućuje nešto bolji položaj (u obliku dodatnih bodova u procesu upisa) nadarenim sportašima ako su osvojili jedno od prva tri mjesta na olimpijskim, svjetskim ili europskim, seniorskim, omladinskim ili juniorskim prvenstvima, ili ako su ostvarili prva tri mjesta na litvanskom seniorskom prvenstvu, juniorski su prvaci ili posjeduju litvanske kvalifikacije za tjelesni odgoj.

Studentima sportašima sveučilišta izlaze u susret organizirajući i pristupe programu kroz e-učenje ili pak učenje na daljinu (primjerice, u Danskoj, Švedskoj i Estoniji), dok tim Danmark dodatno podržava svoje sportaše dajući prijenosna računala studentima sportašima kako bi mogli pristupiti materijalima dok su odsutni. Osim toga, između Ministarstva kulture i tima Danmark dogovorena je dvogodišnja strategija „Ugovor o rezultatima“ (2006. - 2008.) kojom se od članova tima zahtijeva da imaju posao ili da su upisani u obrazovni program zajedno sa svojom sportskom karijerom. Voditelj studije kontaktira sportaše koji ne ispunjavaju ovaj uvjet kako bi izradili plan karijere i ako se ne žele pridržavati ove politike, riskiraju izuzimanje iz programa nacionalnog tima (Aquilina i Henry, 2010).

Osim kroz olakšice vezane uz prijam na fakultete te mogućnost e-učenja i učenja na daljinu, pojedine zemlje razvijaju i neke druge mogućnosti olakšica poput financijske pomoći (Belgija, Finska, Danska, Estonija) ili pak individualiziranih studijskih programa kao što je *Elite Sport Career* (Directorate General for Education, Youth, Sport i Culture European Commission, 2012) u Belgiji. U okviru ovog programa studenti sportaši se pripremaju za post-atletsku karijeru kroz edukaciju za trenera, sportskog menadžera, učitelja tjelesnog ili tjelesni fitness, ali

također aktivno koriste stečene kompetencije za optimizaciju vlastite dualne karijere za vrijeme studiranja.

c) Nacionalne sportske federacije / instituti kao posrednici

Velika Britanija i Grčka predstavnici su treće kategorije pristupa koji karakterizira činjenica kako se za potrebe sportskog razvoja pojedinca brinu sportske institucije (nacionalna tijela upravljanja određenim sportom ili nacionalni sportski instituti) (Aquilina i Henry, 2010, Capranica i Guidotti, 2016). Ovaj se pristup temelji na tome da pojedinci iz sportskih organizacija djeluju u ime sportaša studenata kao svojevrсни savjetnici te im pomažu u planiranju njihovih obveza, ali i u dogovorima sa fakultetima ukoliko se pojave neki nepredviđeni problemi. U Velikoj Britaniji je ovaj način rada široko rasprostranjen i sportašima su dostupni tzv. „savjetnici za životni stil“ koji pomažu studentima sportašima da planiraju svoje redovne obveze mjesecima unaprijed kako bi izbjegli bilo kakvo preklapanje između sportskih i obrazovnih obveza. U Grčkoj ne postoji ekvivalent ulozu savjetnika za životni stil, u mnogim slučajevima sportaš jednostavno ovisi o vještinama odnosa s javnošću osoblja svog sportskog saveza i o dobroj volji akademskog osoblja. Jasno je kako postignuti ishodi u najvećoj mjeri ovise o učinkovitosti odnosa uspostavljenog između savjetnika za životni stil (predstavnik odnosa sa javnošću u slučaju Grčke) i sportaša-studenta s jedne strane i sveučilišnim osobljem s druge strane, što može dovesti do nejednakog tretmana svih sportaša studenata.

d) *Laisser faire*: nema formalnih struktura

Četvrti se pristup odnosi na slučajeve u kojima ne postoje formalne strukture i bilo kakvi aranžmani, nego se rješavanje svih pitanja uglavnom oslanja na pojedinačne dogovore između profesora na fakultetima i studenata. Ovom pristupu prema Aquilina i Henry (2010) pripadaju zemlje kao što su Austrija, Cipar, Irska, Italija, Malta i Nizozemska, ali i Rumunjska (Capranica i Guidotti, 2016) uz napomenu kako su neke od ovih zemalja u međuvremenu implementirale određene mjere vezane uz dualnu karijeru. To je primjerice Austrija sa svojim projektom KADA (njem. *Karriere Danach*) kojim pomaže sportašima prije, tijekom, ali i nakon njihove karijere kroz razna profesionalna savjetovanja, edukacijske programe, te pomoć u

zapošljavanju kroz njihovu ekonomsku mrežu (Kazandzieva, 2018). Isto tako Italija, iako nema definirane politike na nacionalnoj razini, ima neke mjere na lokalnim i regionalnim razinama.

Prema Aquilina i Henry (2010) slučaj Cipra donekle je neobičan po tome što, iako se u zemlji ne predviđaju studenti sportaši, za one koji žele studirati u Grčkoj predviđeni su posebni aranžmani. Ministarstvo obrazovanja i kulture u okviru svoje politike za razvoj sporta razvilo je shemu poticaja za mlade sportaše dodjeljujući im 'bonus bodove' ako žele nastaviti studirati na sveučilištima u Grčkoj, na Odjelu za pedagogiju i sportsku znanost. Stoga je ova mogućnost ograničena na određenu obrazovnu kategoriju i ako sportaš odluči slijediti predmete izvan sportske domene, neće imati koristi od ove sheme. Međutim, važno je napomenuti da 80% ciparskih sportaša nakon srednjoškolskog obrazovanja studira i trenira u inozemstvu s inozemnim trenerima, većinom u Grčkoj.

U Irskoj se pak studentima sportašima pruža mala fleksibilnost s obzirom na završetak cjelokupnog programa ili njegovim pojedinih elemenata. Na University College Dublin (UCD) nadarenim sportašima savjetuje se da se prijave za diplomu iz sportskog menadžmenta ako ne zadovolje akademske uvjete za upis u druge programe. Diploma iz sportskog menadžmenta dvogodišnji je program čiji je cilj pružiti temelj potrebnim vještinama za sportsku karijeru.

U tablici 1. u sažetom je obliku prikazana tipologija pristupa obrazovnih usluga sportašima u visokom obrazovanju.

Tablica 1. Sažeta tipologija pristupa obrazovnih usluga sportašima u visokoobrazovnim ustanovama

VRSTA	KARAKTERISTIKE	DRŽAVE
Državocentrična regulativa	Odgovornost je na institucijama visokog obrazovanja da omoguće prilagođene okolnosti i mogućnosti studentima kategoriziranim sportašima kroz zakone, statute ili vladine propise.	Francuska, Mađarska, Luksemburg, Španjolska, Poljska, Portugal
Država kao sponzor / posrednik	Pristup gdje država promovira formalne dogovore koji odgovaraju potrebama studenata sportaša na nivou Sveučilišta određenim zakonskim regulativama.	Belgija, Danska, Estonija, Finska, Njemačka, Latvija, Litva, Švedska, Bugarska, Hrvatska
Nacionalne sportske federacije	Postoji sistem zakonski priznatih kanala i puteva gdje zagovornici	Grčka, Velika Britanija

/ instituti kao posrednici	sporta (nacionalna vladina tijela ili sportske institucije) djeluju u ime studenta u pregovorima i dogovorima fleksibilnih obrazovnih privilegija sa visokoškolskim obrazovnim institucijama.	
<i>Laisser faire:</i> države bez formalnih struktura pomoći	Nema strukturnih mjera i student se oslanja na individualne dogovore tamo gdje je to moguće.	Austrija, Cipar, Nizozemska, Irska, Italija, Malta, Rumunjska

Izvor: prilagođeno prema Green, M. J. i Houlihan, B.M.J. (2005). *Elite sport development: policy learning and political priorities*. London: Routledge; Aquilina, D. i Henry, I. (2010). *Elite athletes and university education in Europe: a review of policy and practice in higher education in the European Union Member States*, *International Journal of Sport Policy and Politics*, 2(1), 25-47. Pristupljeno: 15.12.2023. <https://core.ac.uk/download/pdf/288378869.pdf>

Iako su u različitim državama prisutni različiti pristupi ovoj problematici koji sežu od toga da država zakonima i propisima definira pravila do toga da nema nikakvih zakonskih pravila i uredbi, moguće je zaključiti kako je prisutna spremnost za prihvaćanjem zakonskih intervencija na ovom području, što može biti motivirano zabrinutošću za poboljšanje sportskih performansi uklanjanjem „brige“ oko rješavanja zahtjeva obrazovanja, kao i brigom za prava sportaša (Green i Houlihan, 2005).

Osim toga, potrebno je naglasiti kako ova različitost u pristupima znači i razlike u pravima građana i pravima sportaša, što ima implikacije na Europsku uniju u smislu intervencija koje mogu riješiti takve nejednakosti. Europska je komisija posljednjih godina pokazala sve veći interes za zaštitu prava sportaša te je objavljivanjem nalaza svoje naručene studije u ovom području izjavila da:

„Iako ne predstavljaju službeno stajalište Komisije, Komisija te rezultate smatra korisnim doprinosom suradnji koju namjerava ostvariti s vladinim i nevladinim dionicima radi promicanja kvalitete sportskog treninga u EU i zaštite moralnog i fizičkog integriteta mladih sportaša u Europskoj uniji.“ (European Commission, 2008).

Od 2009. do 2016. godine Europska komisija je osigurala financijsku potporu za 18 transnacionalnih projekata koji se bave različitim stajalištima europske dualne karijere, uključujući umrežavanje dionika, akcije podizanja svijesti i podatke prikupljene putem konzultacija ili anketa (European Commission, 2016). Zajednički pokazatelj je uspostava i

provedba plodonosnog dijaloga između akademskih institucija, sportskih organizacija i agencija za promicanje dualnih karijera za studente sportaše, provedbu strategija dualnih karijera i integraciju bivših sportaša na tržište rada, razvoj skupa minimalnih zahtjeva kvalitete za usluge i objekte za dualnu karijeru na nacionalnoj i europskoj razini (European Commission, 2014).

Neovisno o kojem se pristupu radilo, uloga sveučilišta u ovom procesu je od neizmjerne važnosti. Sveučilišta se nužno u ovom procesu pojavljuju kao partneri bilo zakonodavcu, nacionalnim sportskim tijelima ili pak direktno sportašima i prepoznata su (zajedno sa svojim sastavnicama) kao najbolja početna točka za otvaranje nacionalnih centara za brigu o sportašima i razvojnih centara (Gregov i suradnici, 2023). Otvaranje ovakvih centara bi sportašima „pomoglo u ostvarivanju sportske i obrazovne/poslovne ravnoteže koja vodi boljim sportskim, ali i ekonomskim rezultatima.“ (Gregov i suradnici, 2023, str. 3)

Kako studenti upisuju programe koje razvijaju pojedine sastavnice sveučilišta, zajednički stav svih sastavnica, a na temelju svojevrskih uputa sveučilišta, zasigurno bi olakšao način ophođenja sa pitanjem studiranja ove kategorije studenata.

U sljedećem poglavlju će se detaljnije prikazati situacija u Republici Hrvatskoj po pitanju pristupa razvoju dualne karijere u slučaju sportaša studenata.

6. STUDIRANJE SPORTAŠA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Republika Hrvatska spada u skupinu zemalja koje ovoj problematici pristupaju koristeći model u kojem država djeluje kao posrednik, te sveučilišta i sportska tijela kreiraju i razvijaju određene inicijative (Capranica i Guidotti, 2016).

Na temelju svega ranije prikazanog, jasno je kako je pitanje razvoja dualne karijere sportaša, odnosno usklađivanje između radnih ili obrazovnih te sportskih obveza, važno pitanje kako za daljnji razvoj sporta, tako i za pojedinca te društvo u cjelini. Omogućiti sportašima, i to onim vrhunskim, kategoriziranim sportašima, adekvatno ispunjavanje obveza vezanih uz studiranje, a kako bi ih se pripremilo na „karijeru nakon karijere“ fokus je ovog rada.

Iako je pravo na obrazovanje Općom deklaracijom o ljudskim pravima (2009, čl. 26) zajamčeno svima, a pristup visokom obrazovanju jednako dostupan svima na osnovi uspjeha, za naslutiti je kako sportaši često nisu u jednakoj mogućnosti ostvariti taj uspjeh, a zbog znatnih sportskih obveza. Da je ovo prepoznato kao važan problem, dokazuje i činjenica kako većina država članica EU daje pravo sportašima da uživaju određene prednosti uzimajući u obzir specifičnost njihovog statusa (European Commission 2014, str. 21). No, ipak, prema istom izvoru, sveučilišta su autonomna i stoga imaju pravo regulirati status i potporu dodijeljenu ovakvim studentima te uspostaviti vlastite ustupke po pitanju fleksibilnosti rasporeda, učenja na daljinu, nastavnika, itd. Logično bi dakle bilo ovakve mjere definirati na razini sveučilišta, a kako bi se sastavnicama olakšalo rješavanje ovakvih pitanja. Na tom su tragu i razmišljanja HOO-a čija je Komisija za dual karijeru u suradnji sa Rektorskim zborom radila na poticanju što većeg broja sveučilišta u RH na primjenu Pravilnika Rektorskog zbora o studiranju studenata sportaša na visokim učilištima Republike Hrvatske (2016).

Pravilnikom Rektorskog zbora o studiranju studenata sportaša na visokim učilištima Republike Hrvatske je definirano da student kategorizirani sportaš ima pravo studirati pojedinu studijsku godinu tokom dvije akademske godine. Osim toga, student sportaš može izostati s predavanja uz obvezu najave izostanka s predavanja predmetnom nastavniku, koji se treba zasnivati na dokazima o opravdanosti izostanka (primjerice pripreme i odlazak na međunarodna natjecanja); ima mogućnost polaganja kolokvija i ispita u dogovoru s predmetnim nastavnikom i prodekanom za nastavu van ispitnih termina u slučaju opravdanih i dokumentiranih razloga; za vrijeme trajanja statusa iznimno može u dvije akademske godine steći manje od propisanih 35 ECTS bodova; ukoliko postoji interes studenta kategoriziranog sportaša, visoko učilište treba

osigurati mentora i/ili studenta tutora koji bi pratio studentov rad i postignuća te pomogao studentu tokom studija; te ima pravo na upis smanjenog semestralnog opterećenja izraženog u ECTS bodovima. Student kategorizirani sportaš također ima pravo na ostvarivanje stanarskog prava u studentskim domovima na temelju statuta i osobitih pravilnika pojedinih visokih učilišta; također ima pravo na mirovanje obveza zbog ispunjavanja opravdanih sportskih obveza (primjerice pripreme u duljem trajanju, sudjelovanje na olimpijskim igrama). Mirovanje obveza može biti odobreno u razdoblju od najviše jedne akademske godine.

No, ovim je Pravilnikom utvrđeno kako pojedine institucije posebnim ugovorima o studiranju ili drugim aktima propisuju ove posebne uvjete i podršku za studente sportaše. Isto navodi i Pravilnik o studiranju Sveučilišta u Zagrebu (2008), te se zapravo sastavnicama Sveučilišta ostavlja na izbor kako se odnositi prema ovom pitanju.

Prema podacima Sveučilišta u Zagrebu (Sveučilište u Zagrebu, 2023) među sastavnicama se nalazi 31 fakultet, 3 akademije, 41 knjižnica, te 6 ostalih sastavnica. Od interesa za ovaj diplomski rad su prije svega fakulteti, te su stoga pregledani Pravilnici o studiranju na pojedinim fakultetima te ostali dokumenti relevantni za upis na pojedine studije, a rezultati su prikazani u tablici 2. U tablici je prikaz 30 od ukupno 31 sastavnice, budući da će se o Kineziološkom fakultetu detaljnije pisati u sljedećem poglavlju kroz primjer dobre prakse.

Tablica 2. Pravila pojedinih fakulteta vezana uz studiranje sportaša

Naziv fakulteta	Pravila prilikom upisa	Pravilnik o studiranju (nakon upisa)
Agronomski fakultet	-	-
Arhitektonski fakultet	-	Prijelaz nije dozvoljen tijekom akademske godine u kojoj je student prvi put upisao studij, a iznimno se prijelaz tijekom preddiplomskog studija može odobriti ukoliko je potreban zbog teže bolesti, preseljenja obitelji, obveze treninga vrhunskih sportaša ili nekog drugog opravdanog razloga koji se dokazuju valjanom dokumentacijom.
Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet	-	Redoviti student koji ima status kategoriziranog sportaša ili vrhunskog umjetnika sklapa s Fakultetom ugovor o uvjetima studiranja.
Ekonomski fakultet	Za sve studijske programe (preddiplomske i integrirane) sportaši prve, druge ili treće kategorije kao vrhunski sportaši prema HOO-u do 20 bodova.	Uvjet za prijelaz studenata sa drugih studija odobrava se isključivo prilikom prvog upisa 3. semestra i to studentima koji su na matičnim fakultetima stekli uvjete za upis više godine studija i imaju prosjek svih položenih predmeta 3,50 i više. Iznimno se odobrava prijelaz i studentima koji nemaju ostvaren navedeni

		<p>uvjet između ostalog i zbog obveza treninga vrhunskih sportaša.</p> <p>Redoviti studenti mogu studirati kao izvanredni (bez obveze testiranja semestra) uz sva prava redovnih</p>
Fakultet elektrotehnike i računarstva	-	-
Fakultet filozofije i religijskih znanosti	-	Redovni studenti koji imaju status vrhunskog sportaša ili umjetnika imaju obvezu ostvariti najmanje 50 ECTS-bodova tijekom dvije akademske godine kako bi zadržali status redovnog studenta bez plaćanja participacije u troškovima studija. Ako ne izvrše tu obvezu, prilikom upisa sljedeće godine imaju obvezu plaćanja maksimalnog iznosa participacije u troškovima studija.
Fakultet hrvatskih studija	-	Redovni studenti koji imaju status vrhunskog sportaša ili umjetnika imaju obvezu ostvariti najmanje 50 ECTS-bodova tijekom dvije akademske godine kako bi zadržali status redovnog studenta bez plaćanja participacije u troškovima studija. Ako ne izvrše tu obvezu, prilikom upisa sljedeće godine imaju obvezu plaćanja maksimalnog iznosa participacije u troškovima studija.
Fakultet kemijskog inženjerstva i tehnologije	-	-
Fakultet organizacije i informatike	<i>Studenti sportaši diplomski studij mogu upisati neovisno o postignutom prosjeku ocjena na preddiplomskoj razini studija.</i>	Vrhunski sportaši spominju se isključivo u kontekstu prijelaza sa drugih sveučilišnih studija na način da se zbog „obveza treninga vrhunskih sportaša“ istima može iznimno odobriti prijelaz iako ne zadovoljavaju opće uvjete.
Fakultet političkih znanosti	-	Vrhunski sportaši spominju se isključivo u kontekstu prijelaza sa drugih sveučilišnih studija na način da se zbog „obveza treninga vrhunskih sportaša“ istima može iznimno odobriti prijelaz iako ne zadovoljavaju opće uvjete.
Fakultet prometnih znanosti	<i>Maksimalni broj bodova je 900, a 100 bodova student može ostvariti ukoliko je dobitnik nagrada (rektorova nagrada, dekanova nagrada, sportski uspjeh kao vrhunski sportaš, objavljen znanstveni ili stručni rad).</i>	Redovitim studentima koji imaju status kategoriziranog sportaša odobrava se savladavanje upisanog studija po planu i pod uvjetima predviđenim za izvanredne studente.
Fakultet strojarstva i brodogradnje	<i>Sportski uspjesi i umjetnička postignuća do 2 boda (definirana posebna formula za izračun ukupnog broja bodova pojedinog kandidata).</i>	<p>Vrhunski sportaši s fakultetom sklapaju Ugovor o uvjetima studiranja kojim se reguliraju prava i obveze studenta i fakulteta u kojem se vodi preporukama Rektorskog zbora u pogledu pojedinosti koje treba regulirati ugovorom i to vezano uz slijedeća pitanja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - izostanak s nastave uz obvezu najave predmetnom nastavniku temeljem predočenja dokaza o opravdanosti izostanka;

		<ul style="list-style-type: none"> - pravo polaganja kolokvija i ispita izvan ispitnih termina u slučaju opravdanih i dokumentiranih razloga; - za vrijeme trajanja statusa kategoriziranog sportaša student iznimno može u dvije uzastopne akademske godine steći manje od propisanih 35 ECTS bodova; - ima pravo na upis smanjenog semestralnog opterećenja izraženog u ECTS bodovima; - ima pravo na status redovitog studenta u vremenu duljem od propisanog. <p>Student ima pravo na mirovanje obveza zbog ispunjavanja opravdanih sportskih obveza (npr. pripreme u duljem trajanju, za olimpijske igre ili drugo slično međunarodno natjecanje).</p>
Fakultet šumarstva i drvene tehnologije	<i>Na 2 (od ukupno 4) studijska programa (Šumarstvo te Urbano šumarstvo, zaštita prirode i okoliša) kada pristupnici imaju istu prosječnu ocjenu (ocjena se izražava u dvije decimale) prednost će imati pristupnik dobitnik rektorove nagrade, nagrada za uspješnost u studiranju, koji je postigao izniman sportski uspjeh, koji ima objavljene znanstvene radove u nekom od referentnih strukovnih časopisa.</i>	<p>Pravo na mirovanje studija postoji u slučaju mobilnosti sportaša koji mora mijenjati mjesto studija zbog nastavka sportske karijere i/ili u slučaju ozljede zadobivene na sveučilišnim natjecanjima i potrebe dugotrajnog oporavka.</p> <p>Osim toga, navodi se kako će posebne mogućnosti studiranja kategoriziranih sportaša biti definirane odlukom Fakultetskog vijeća.</p>
Farmaceutsko-biokemijski fakultet	-	<p>Redoviti student koji ima status kategoriziranog sportaša ili vrhunskog umjetnika može sklopiti s Fakultetom ugovor o uvjetima studiranja.</p> <p>Iznimno se može odobriti prijelaz studentima koji ne zadovoljavaju opće uvjete ako je prijelaz potreban između ostalog i zbog obveze treninga vrhunskih sportaša.</p>
Filozofski fakultet	Za svih 35 studijskih programa vrhunski sportaši I. i II. kategorije prema odluci HOO-a mogu ostvariti 20 bodova.	<p>Student koji ima status vrhunskog (kategoriziranog) sportaša ima prava i obveze redovitoga studenta koja su definirana ugovorom o studiranju koji student sklapa prilikom upisa studija ili upisa u višu godinu studija.</p> <p>Iznimno se može odobriti prijelaz studentima koji ne zadovoljavaju opće uvjete ako je prijelaz potreban između ostalog i zbog obveze treninga vrhunskih sportaša.</p>
Geodetski fakultet	-	Redoviti student koji ima status kategoriziranog sportaša (ili vrhunskog umjetnika) sklapa sa Fakultetom ugovor o uvjetima studiranja.
Građevinski fakultet	-	<p>Redoviti student koji ima status kategoriziranog sportaša ili vrhunskog umjetnika sklapa sa Fakultetom ugovor o uvjetima studiranja.</p> <p>Iznimno se može odobriti prijelaz studentima koji ne zadovoljavaju opće uvjete ako je prijelaz između</p>

		ostalog potreban i zbog obveze treninga vrhunskih sportaša.
Grafički fakultet	Za oba programa preddiplomskog sveučilišnog studija u trajanju od 3 godine daroviti, vrhunski i vrsni sportaši i to: 100 bodova za I. do IV., te 50 bodova za V. do VI. kategorije.	Ukoliko organizacija nastave to omogućava, redoviti student koji ima status kategoriziranog sportaša ili vrhunskog umjetnika, može sklopiti s Fakultetom ugovor o uvjetima studiranja, a njegov sadržaj utvrđuje Fakultetsko vijeće. Iznimno se može odobriti prijelaz studentima koji ne zadovoljavaju opće uvjete ako je prijelaz između ostalog potreban i zbog obveze treninga vrhunskih sportaša.
Katolički bogoslovni fakultet	Za sva 4 studijska programa 1. i 2. kategorija sportaša može ostvariti 20 bodova	Redovitom studentu koji ima status kategoriziranog sportaša ili umjetnika, na njegov zahtjev Fakultet može odobriti svladavanje upisanog studija na različit način od izvedbenim nastavnim planom utvrđenog fonda sati i načina izvođenja nastavnog predmeta. Redoviti student koji ima status kategoriziranog sportaša ili vrhunskog umjetnika sklapa sa Fakultetom ugovor o uvjetima studiranja.
Medicinski fakultet	-	Studentu se iznimno može omogućiti nadoknada do 50% ukupnog fonda sati nastave određenog predmeta, ako je student s nastave izostao zbog sudjelovanja u sportskim natjecanjima u statusu vrhunskog sportaša. Iznimno se može odobriti prijelaz studentima koji ne zadovoljavaju opće uvjete, ako je prijelaz između ostalog potreban i zbog obveze treninga vrhunskih sportaša.
Metalurški fakultet	<i>Za oba studijska programa vrhunski sportaši mogu ostvariti dodatni bod (definirana posebna formula za izračun ukupnog broja bodova pojedinog kandidata).</i>	Redoviti student koji ima status kategoriziranog sportaša ili vrhunskog umjetnika sklapa sa Fakultetom ugovor o uvjetima studiranja kojim se reguliraju prava i obveze studenta i Fakulteta. Mogu se upisati i kao redovni i kao izvanredni, sa određenim povlasticama koje nisu navedene.
Pravni fakultet	Za 2 (od ukupno 4) studijska programa i to Pravo (integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij u trajanju od 5 godina) i studijski program Socijalni rad (preddiplomski sveučilišni studij u trajanju od 4 godine) 50 bodova za sportaše kategorizirane prema kriterijima HOO-a	-
Prehrambeno-biotehnološki fakultet	<i>Najviše 10 bodova na osnovi posebnih uspjeha pristupnika (rektorove nagrade, sportskih uspjeha) (definirana posebna formula za izračun ukupnog broja bodova pojedinog kandidata).</i>	Prava i obveze studenata miruju za vrijeme priprema i natjecanja kategoriziranih sportaša. Iznimno prodekan za nastavu može odobriti prijelaz studentima koji ne zadovoljavaju opće uvjete ako je prijelaz između ostalog potreban i zbog obveze treninga vrhunskih sportaša.
Prirodoslovno-matematički fakultet	Od ukupno 16 studijskih programa, na 5 istaknuti sportaši (i vrhunski umjetnici) mogu ostvariti 20 bodova	Pravo na mirovanje obveza može se ostvariti zbog sudjelovanja na državnim reprezentacijama, u trajanju od najmanje mjesec dana kontinuirano tijekom jednog

	<p>(preddiplomski sveučilišni studiji biologije, molekularne biologije, kemije te znanosti o okolišu u trajanju 3 godine, te na integriranom preddiplomskom i diplomskom sveučilišnom studiju biologije i kemije, nastavnički smjer u trajanju 5 godina).</p> <p><i>Na Matematičkom je odsjeku moguće ostvariti najviše 30 dodatnih bodova prilikom upisa diplomskih studija, a između ostalog 10 je bodova moguće ostvariti na temelju nagrade fakulteta ili odsjeka za postignute iznimne rezultate u izvannastavnim aktivnostima (stručnim, umjetničkim, sportskim, društvenim i dr.).</i></p>	<p>semestra, uključujući i pripreme na međunarodnim natjecanjima i prvenstvima, u svojstvu vrhunskog sportaša, sukladno posebnom pravilniku.</p> <p>Iznimno, a u okviru kvota pojedinog studija odobrenih od strane Senata Sveučilišta, pročelnik odsjeka, odnosno druga osoba po ovlaštenju pročelnika može odobriti prijelaz studentu koji ne zadovoljava opće uvjete, ako je prijelaz između ostalog potreban i zbog obveze treninga vrhunskih sportaša razloga.</p>
Rudarsko-geološko-naftni fakultet	-	Redoviti student, koji ima status kategoriziranog sportaša sa sastavnicom sklapa ugovor o uvjetima studiranja.
Stomatološki fakultet	-	Broj studenata koji mogu prijeći određuje dekan ovisno o popunjenosti kapaciteta i opravdanosti razloga prelaska. Iznimno se može odobriti prijelaz studentima koji ne zadovoljavaju opće uvjete ako je prijelaz između ostalog potreban i zbog obveze treninga vrhunskih sportaša.
Tekstilno-tehnološki fakultet	-	Studentu koji ima status kategoriziranog sportaša ili vrhunskog umjetnika Fakultet može odobriti studiranje temeljem posebnog Ugovora o studiranju kojim se propisuju uvjeti studiranja.
Učiteljski fakultet	Za svih 5 studijskih programa vrhunski sportaši I. kategorije prema kategorizaciji HOO-a ostvaruju do 50 bodova.	<p>S redovitim studentima kojima je određen status kategoriziranog vrhunskog sportaša (I ili II. kategorije) sklopit će se ugovor o uvjetima studiranja koji sadržava sljedeće pojedinosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - izostanak s nastave uz obvezu najave predmetnom nastavniku temeljem predočenja dokaza o opravdanosti izostanka; - pravo polaganja kolokvija i ispita izvan ispitnih termina u slučaju opravdanih i dokumentiranih razloga; - za vrijeme trajanja statusa kategoriziranog sportaša student iznimno može u dvije uzastopne akademske godine steći manje od propisanih 35 ECTS bodova; - ukoliko postoji interes studenta, Fakultet treba osigurati mentora koji bi pratio studentov rad i postignuća te pomogao studentu tijekom studija; - ima pravo na upis smanjenog semestralnog opterećenja izraženog u ECTS bodovima.
Veterinarski fakultet	-	Studentu se iznimno može omogućiti nadoknada do 50 posto ukupnog fonda sati nastave iz seminara i do 50 posto ukupnog fonda sati nastave iz vježbi, odnosno stručno-kliničkog rada, ako je s nastave

		izostao zbog sudjelovanja u športskim natjecanjima u statusu vrhunskog športaša
--	--	---

NAPOMENA: u stupcu vezanom uz pravila prilikom upisa, ukoso (italicom) su pisana ona koja su vezana uz upis diplomskih studijskih programa.

Izvori: *Natječaj za upis studenata u I. godinu sveučilišnih preddiplomskih, integriranih preddiplomskih i diplomskih te stručnih preddiplomskih studija u akademskoj godini 2022./2023.* Pristupljeno 25.04.2023. http://www.unizg.hr/fileadmin/rektorat/Studiji_studiranje/Upisi/Natjecaji_kvote/upisi/2022-23/Natjecaj_2022-2023_final.pdf; *Dopuna natječaja za upis studenata u I. godinu preddiplomskih, integriranih preddiplomskih i diplomskih te stručnih studija Sveučilišta u Zagrebu u ak. god. 2022./2023.* Pristupljeno 25.04.2023. http://www.unizg.hr/fileadmin/rektorat/Studiji_studiranje/Upisi/Natjecaji_kvote/upisi/2022-23/Dopuna_Natjecaja_22_23.pdf; *Natječaj za upis studenata u I. godinu diplomskog studija u akademskoj godini 2022./2023.* Pristupljeno 25.04.2023. http://www.unizg.hr/fileadmin/rektorat/Studiji_studiranje/Upisi/Natjecaji_kvote/upisi/2022-23/NATJECAJ_diplomski_22_23.pdf; Pravilnici o studiranju pojedinih fakulteta

Na temelju prikazane tablice moguće je uočiti kako tek 7 sastavnica ima definirana neka pravila u smislu određenih olakšica vrhunskim sportašima prilikom njihova upisa na preddiplomske, integrirane preddiplomske i diplomske, te stručne preddiplomske studije. Isto toliko sastavnica ima definirana posebna pravila za studente sportaše prilikom upisa diplomskih studija. U oba se slučaja radi o činjenici kako studenti vrhunski sportaši mogu ostvariti dodatne bodove prilikom prijave za upis. No, čak 25 od prikazanih 30 sastavnica u svojim pravilnicima o studiranju na preddiplomskim i diplomskim studijima na određeni način spominje vrhunske sportaše. Vrhunski se sportaši najčešće (na 12 sastavnica) spominju u kontekstu prijelaza sa drugih sveučilišnih studija na način da se zbog „obveza treninga vrhunskih sportaša“ istima može iznimno odobriti prijelaz iako ne zadovoljavaju opće uvjete; ili pak izjavom kako ovi studenti sa fakultetom sklapaju posebne ugovore o uvjetima studiranja (na 12 sastavnica). Na 2 je sastavnice (Fakultet strojarstva i brodogradnje te Učiteljski fakultet) detaljnije definirano što ovi ugovori moraju sadržavati, odnosno na koja pitanja odgovoriti. Ostale sastavnice spominju pitanja poput reguliranja troškova studija (Fakultet filozofije i religijskih znanosti te Fakultet hrvatskih studija), mirovanja studija (Fakultet strojarstva i brodogradnje, Fakultet šumarstva i drvne tehnologije, Prehrambeno-biotehnološki fakultet, te Prirodoslovno-matematički fakultet), smanjenog obima sudjelovanja u nastavi, a zbog sportskih obveza (Katolički bogoslovni fakultet, Medicinski fakultet, Veterinarski fakultet), ili pak činjenice kako ovi studenti mogu studirati kao izvanredni uz sva prava redovnih studenata (Ekonomski fakultet, Fakultet prometnih znanosti). Svi studenti sportaši svoj status, odnosno kategoriju, dokazuju dostavom rješenja o kategorizaciji koje izdaje Hrvatski olimpijski odbor i to na početku akademske godine.

Od 12 sastavnica koje navode kako studenti vrhunski sportaši sa fakultetom sklapaju posebne ugovore, tek 2 sastavnice u svojim Pravilnicima definiraju i detaljnije pitanja koja moraju biti uređena ovim ugovorom i vidljivo je da se pri tome vode ranije spomenutim Pravilnikom Rektorskog zbora o studiranju studenata sportaša na visokim učilištima Republike Hrvatske (2016). Zanimljivo je kako tek Učiteljski fakultet spominje činjenicu kako je moguće ovakvim studentima osigurati i mentora koji bi ga pratio i pomagao mu tijekom studija, no isključivo ukoliko postoji interes studenta.

Ipak, neke se institucije izdvajaju po pitanju odnosa prema studentima sportašima kako prilikom upisa tako i tijekom studiranja za koje smatramo kako mogu pružiti dobar primjer ostalim institucijama visokog obrazovanja u pogledu rješavanja nekih od pitanja uvjeta studiranja sportaša. To su Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Visoka škola Aspira, Visoka poslovna škola PAR te Sveučilište Libertas.

6.1. Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Kineziološki fakultet (skraćeno KIF) je pedagoška nastavna i znanstvena ustanova, jedna od mlađih članica Sveučilišta u Zagrebu čije je ključno područje znanstvenog interesa i izučavanja na integriranom preddiplomskom i diplomskom sveučilišnom studiju te poslijediplomskom doktorskom studiju, relativno mlada znanost – kineziologija. Danas se kineziologija smatra kao empirijsko transdisciplinarno opće znanstveno polje u kojem prevladava, prvenstveno, eksperimentalni pristup u sveobuhvatnim istraživanjima principa i zakonitosti ljudskog pokreta ili tjelesne aktivnosti i vježbanja (Sveučilište u Zagrebu Kineziološki fakultet.hr). Čovjek se pri tome promatra kao sveukupno, bio-psiho-socijalno biće. Također kineziologija proučava zakonitosti upravljanja sustavnim, prema cilju usredotočenim procesima vježbanja i sportskog treniranja. Osim u sveučilišne programe, studenti se mogu uključiti i u programe Studijskog centra za izobrazbu trenera (skraćeno SCIT) kroz stručni studij za edukaciju trenera ili pak specijalistički diplomski stručni studij za edukaciju trenera.

Sveučilišni studij kineziologije „traje pet godina (deset semestara), na kojem svi studenti tokom prvih šest semestara slušaju isti nastavni program, koji se sastoji od predmeta ključnih za kineziološke discipline i interdisciplinarnih područja.“ (Sveučilište u Zagrebu Kineziološki fakultet.hr) Na četvrtoj godini (upisom sedmog semestra) svaki student upisuje jedan od pet mogućih smjerova, i to:

- odabrani sport (atletika, fitness, hrvanje, jedrenje, jedrenje na daski, judo, kajakaštvo, košarka, nogomet, odbojka, ples, plivanje, ritmička gimnastika, rukomet, skijanje, sportska gimnastika, tenis, veslanje),
- kondicijska priprema sportaša,
- kineziološka rekreacija,
- kineziterapija,
- sportski menadžment.

Po završetku studija studenti dobivaju dvojni akademski naziv i dvije stručne kompetencije iste razine vezane uz edukaciju i odabrano usmjerenje.

Na upisu kategorizirani sportaši dobivaju određene bodove te pojedini imaju i direktan upis. Pa tako sportaši I. kategorije dobivaju 100 dodatnih bodova te direktan upis, sportaši II. kategorije dobivaju nešto manji broj bodova (95), te također imaju direktan upis na sveučilišni studij. Sportaši ostalih kategorija nemaju direktan upis, a dodatni su bodovi raspodijeljeni na način kako slijedi: III. kategorija 90 dodatnih bodova; IV. kategorija 85 dodatnih bodova; V. i VI. kategorija 80 dodatnih bodova prilikom upisa na navedeni fakultet.

Osim toga, prema Pravilniku o studiranju (Kineziološki fakultet, 2022), pohađanje nastave je obvezno za sve studente u iznosu od 80% svih oblika nastave. Izuzetak od ovog pravila su upravo kategorizirani sportaši. Tako sportaši III. i IV. kategorije smiju izostati do 50%, a I. i II. do 70% nastave. No, da bi mogao koristiti ovu beneficiju, student kategorizirani sportaš mora KIF-u početkom svake akademske godine dostaviti dokaz o svom statusu koji izdaje HOO. Također imaju odobrenje mirovanja studentskih prava u godini studija u kojoj je student zbog obveza u treniranju i nastupima izostao s više od ukupno 50% sati različitih obveznih oblika nastave. Drugih posebnih pogodnosti nemaju.

Osim na sveučilišnom integriranom preddiplomskom i diplomskom studiju, studenti na Kineziološkom fakultetu mogu upisati i stručne preddiplomske (redovni i izvanredni) i diplomske studije (izvanredni). Jednako kao i na sveučilišnim studijima, prilikom upisa na preddiplomski stručni studij kategorizirani sportaši ostvaruju isti broj dodatnih bodova (SCIT, 2023; SCIT, 2023a).

Na Kineziološkom se fakultetu u Zagrebu nalazi i Centar za razvoj i skrb o sportašima u okviru Instituta za kineziologiju sa namjerom da postane i nacionalni centar (Gregov i suradnici, 2023, str. 8). Ovaj se centar u sveobuhvatnoj brizi o sportašima, brine i za njihovo obrazovanje i pruža im pomoć u procesu učenja, upravljanja vremenom, mentorstva i sl.

6.2. Visoka škola Aspira

Hrvatski olimpijski odbor (HOO) i Visoka škola Aspira su tijekom ožujka 2021. godine produljili svoj Sporazum o suradnji na području visokoškolskog obrazovanja aktivnih sportaša. Zaključenjem ovog Sporazuma nastavlja se višegodišnja suradnja koja sportašima osigurava povoljnije uvjete studiranja na studijskom programu stručnog studija Sportski menadžment na Visokoj školi Aspira (Aspira.hr).

Ovaj se studij naime može upisati kao redovni i izvanredni. Izvanredni studij ustrojen je tako da je nastava prilagođena zaposlenim osobama ili aktivnim sportašima koji zbog svojih obveza nisu u mogućnosti redovito studirati. Takvim osobama omogućeno je praćenje nastave putem nastavnih materijala dostupnih u elektroničkom sustavu Merlin zagrebačkog Sveučilišnog računskog centra (SRCE), video snimke s predavanja i vježbi, interaktivna komunikacija s profesorima i asistentima, kao i online provjera znanja. Osim toga, studentima-vrhunskim (kategoriziranim) sportašima uvjeti studija prilagođavaju se obvezama priprema i nastupanja na sportskim natjecanjima uz sljedeće pogodnosti (Aspira.hr):

- oslobađanje od pohađanja pojedinih oblika nastave (predavanja) uz njihovo praćenje putem elektroničkog sustava,
- u slučaju obveznih predviđenih oblika nastave (vježbe) student će u dogovoru s nastavnicima dogovoriti načine i termine njihove nadoknade,
- organiziranje posebnih individualnih konzultacija s nastavnicima iz čijih je predmeta student izostao s većeg broja sati različitih obveznih oblika nastave, te organiziranje posebnih ispitnih rokova, ukoliko je za vrijeme ispita student sudjelovao na natjecanju,
- u slučaju da student-vrhunski sportaš traži oslobođenje od pohađanja pojedinog oblika nastave u cijelosti, dekan to može odobriti za predavanja, a za seminare i vježbe odredit će se način na koji će student dokazati da je savladao propisana znanja,
- odobrenje mirovanja studentskih prava u godini studija u kojoj je student zbog obveza u treniranju i nastupima izostao s više od ukupno 50% sati različitih obveznih oblika nastave,
- po potrebi, produljenje apsolvetskog staža, kako bi student mogao pripremiti pisanje i obranu završnog rada.

Studenti-kategorizirani sportaši, koji su na navedeni studij upućeni putem HOO-a, imaju i pravo na povoljniju cijenu studija (50% popusta na iznos školarine).

6.3. Visoka poslovna škola PAR

Hrvatski olimpijski odbor (HOO) i Visoka poslovna škola PAR sklopili su sporazum o suradnji na području visokoškolskog obrazovanja kategoriziranih sportaša. Ova škola sportašima omogućuje studiranje na studijskom programu stručnog studija Poslovno upravljanje uz razne pogodnosti studiranja, te uz plaćanje školarine s popustom od 10% na iznos školarine tijekom sve tri godine studija. Studenti na ovom fakultetu imaju oslobođenje od pohađanja predavanja u dogovoru s profesorom, ako se student javi dekanu može dobiti oslobođenje od pohađanja pojedinih oblika nastave, po potrebi produženje apsolvetskog staža, kako bi student mogao pripremiti pisanje i obranu završnog rada (Visoka Poslovna škola PAR.hr).

6.4. Sveučilište Libertas

Libertas međunarodno sveučilište iz Zagreba i Hrvatski olimpijski odbor (HOO) potpisali su u sveučilišnim prostorijama trogodišnji sporazum o suradnji koji predstavlja nastavak dosad uspješnog partnerstva (HOO.hr)

Velik je broj sportašica i sportaša stekao akademsku titulu upravo ovdje na Libertasu koji nudi potrebnu usklađenost sportskih i akademskih obveza. Ovo Sveučilište nudi oslobođenje od pohađanja predavanja uz praćenje online putem, a s pojedinim mentorima je moguće dogovoriti određeni način i termin vježbi, po potrebi student može produžiti apsolvetski staž.

Na temelju svega ranije navedenog jasno je kako u Hrvatskoj postoje određeni dokumenti, poput Pravilnika Rektorskog zbora, koji se bave problematikom kako i na koji način omogućiti studentima kategoriziranim sportašima uspješno svladavanje studentskih obveza i paralelnog rada na sportskoj karijeri. No, iako je ovim Pravilnikom propisano kako visoka učilišta moraju u roku od 60 dana propisati ove posebne uvjete i primjenjivati ih od akademske godine 2016./2017., vidljivo je kako to neka visoka učilišta još uvijek nisu napravila budući da se u 5 sastavnica na Sveučilištu u Zagrebu u njihovim pravilnicima o studiranju vrhunski sportaši ne

spominju. Ipak, potrebno je naglasiti kako se u Pravilniku o studiranju na preddiplomskim i diplomskim studijima Sveučilišta u Zagrebu (2008) navodi kako studenti vrhunski sportaši u statusu redovitih studenata sklapaju sa sastavnicom ugovor o uvjetima studiranja, kao pravilo kojeg bi se morala pridržavati svaka sastavnica.

Pregledom svih relevantnih dokumenata, a na temelju vlastitog iskustva studiranja u statusu vrhunskog (kategoriziranog) sportaša, u nastavku navodim konkretne primjere mjera koje bi se mogle primijeniti u programima na svim sastavnicama Sveučilišta u Zagrebu, a onda i ostalim sveučilištima u RH:

- pravo izostanka do 50% koje bi uključivalo omogućavanje izlaska na kolokvije;
- pravo na nekoliko sati tutora (mentora) studenta koji pomaže u rješavanju fakultetskih obaveza i objašnjavanja pojedinih nesporazuma;
- povećavanje mogućnosti konzultacije sa sportašima i češća (direktna) komunikacija na relaciji profesor – student;
- omogućavanje dogovaranja termina određenog roka ili kolokvija unutar tjedna u kojem se isti održava.

Treba napomenuti da se i pred studenta kategoriziranog sportaša jasno moraju postaviti definirani uvjeti koje on mora uvažavati i naporno raditi kako bi uspio zadovoljiti prolaz u pojedinim predmetima no ipak mora mu se omogućiti i vrijeme za pravilno pripremanje za nadolazeća natjecanja.

Jedan od olakotnih uvjeta koji se spominje i u Pravilniku Rektorskog zbora je mogućnost produljenog studija. No, naglasio bih kako studentima kategoriziranim sportašima zapravo ne pomaže toliko mogućnost produljenja studija, koliko rješavanje ispita u rokovima, mogućnost izlazaka na kolokvije koji nisu u redovnim terminima ukoliko student u to vrijeme ima natjecanje, i slično. Stoga bi apel prema mjerodavnim tijelima išao u smjeru definiranja ovakvih mjera.

Osim toga, moguć je i razvoj niza „fleksibilnijih“ oblika pružanja obrazovanja kao što su primjerice učenje na daljinu (ili distribuirano učenje) koje može studentima sportašima pružiti fleksibilnost u pogledu vremena i mjesta ispunjavanja njihovih sportskih i akademskih aktivnosti. Studenti sportaši mogu podjednako profitirati i od razvoja virtualnih okruženja za učenje kao i od pojave jeftinih i funkcionalnih sredstava za pružanje podrške putem Interneta. Međutim, jasno je kako programi učenja na daljinu zahtijevaju velika ulaganja sredstava za razvoj što iziskuje znatne troškove.

Sve ove mjere idu u smjeru osiguranja vrhunske izvedbe na natjecanjima, ali i kvalitetnog obrazovanja koje će pripremiti mladog studenta sportaša za daljnju poslovnu karijeru, jer ovim studentima nije cilj što prije i lakše studentske obveze privesti kraju ili možda dobiti „diplomu bez pokrića“. Oni samo traže mogućnost da imaju priliku razvijati u najbitnijim trenucima i sportsku i obrazovnu karijeru, obrazovati se na najbolji mogući način, a da pri tome ne moraju žrtvovati ono čemu su odlučili podrediti svoj život.

Ne treba zanemariti činjenicu da je za razvoj sportske karijere potrebno mnogo odricanja, mnogo truda, drugačijeg načina života, volje i ljubavi uložene u vlastiti rast i razvoj. Ljudima koji su u stanju i imaju volju razvijati paralelno dvije karijere i usavršavati se u više područja, a time i neposredno pridonositi i uspjesima vlastite zemlje, itekako bi trebalo omogućiti da se neometano i bez brige mogu posvetiti visokoškolskom obrazovanju, a da pri tome ne moraju zapostaviti svoju sportsku karijeru i odbaciti sve do tada postignute uspjehe.

7. ZAKLJUČAK

Iz ovog rada se može zaključiti da je dualna karijera usklađivanje sportske i obrazovne (ili poslovne) karijere što za pojedinu osobu nije nimalo jednostavan i lak zadatak. Predmetom ovog rada bila je dualna karijera u smislu usklađivanja sportskih i obrazovnih i to primarno visokoškolskih obveza. Sportaši se u ovom procesu susreću sa potencijalnim problemima prilikom samog upisa na fakultete, a zatim i tijekom studiranja.

Smatram kako se proces usklađivanja sportskih i obrazovnih obveza ne bi trebao prepustiti pojedincima, odnosno tome da sportaši sami „pokušaju“ dogovoriti fleksibilnije uvjete studiranja. Ove bi uvjete bilo poželjno definirati od strane dionika kao što su ministarstva zadužena za obrazovanje, a u suradnji sa tijelima zaduženim za sport (ministarstva, olimpijski odbori, i sl.), ili pak od strane samih sveučilišta. Ova bi tijela u suradnji sa svim zainteresiranim dionicima trebala razviti pravni okvir koji bi vrhunskim (kategoriziranim) sportašima omogućio istovremeno uspješno studiranje, ali i ostvarivanje vrhunskih sportskih rezultata.

U Hrvatskoj je kreiran Pravilnik Rektorskog zbora o studiranju sportaša na visokim učilištima kojim su definirane određene mjere. Pregledom pravilnika o studiranju uvidjeli smo kako tek 7 sastavnica Sveučilišta u Zagrebu ima definirane neke olakotne mjere za vrhunske sportaše prilikom upisa preddiplomskih i/ili integriranih preddiplomskih i diplomskih studija, dok ih još 7 ima definirane mjere za upis na diplomatske studije i sve su definirane kroz ostvarivanje dodatnih bodova prilikom upisa. Upisom na fakultet ovi se studenti suočavaju s novim izazovima, te od 30 analiziranih sastavnica, njih 25 u svojim pravilnicima o studiranju spominje vrhunske sportaše. Navedeno je najčešće u kontekstu činjenice kako se sa ovim studentima potpisuju posebni ugovori o studiranju (njih 12) ili pak kako je vrhunskim sportašima zbog obveza treninga omogućen prijelaz na drugi fakultet bez ispunjavanja općih uvjeta (12 sastavnica).

Ovim se putem predlaže uvođenje dodatnih konkretnih mjera u pravilnike kojima bi se smanjeni obim nastave postavio na razinu od 50%, pravo na studenta mentora (tutora), povećane mogućnosti konzultacija, te kao najvažniju mjeru ističemo onu koja je vezana uz omogućavanje dogovaranja termina ispitnih rokova te kolokvija.

Iako je razvijanje obrazovnih oblika poput učenja na daljinu, nešto što bi sportašima omogućilo najveću razinu fleksibilnosti, jasno je kako ovakvi programi zahtijevaju vremena, ali i financijskih sredstava. Ipak, dobrobiti digitalnih oblika komunikacije koje omogućuju bržu

komunikaciju i dostupnost materijala potrebnih za učenje, su nešto što bi zasigurno doprinijelo studiranju vrhunskih sportaša.

LITERATURA

ASPIRA (2022). *Sportski menadžment*. Pristupljeno: 05.12.2022.

<https://www.aspira.hr/studiji/sportski-menadzment/kako-se-upisati/>

Aquilina, D. i Henry, I. (2010). Elite athletes and university education in Europe: a review of policy and practice in higher education in the European Union Member States, *International Journal of Sport Policy and Politics*, 2(1), 25-47.

<https://core.ac.uk/download/pdf/288378869.pdf>

Brackenridge, C. (2004). Women and children first? Child abuse and child protection in sport. *Sport in society*, 7 (3), 322–337.

Capranica, L. i Guidotti, F. (2016). *Research for cult committee – qualification/dual careers in sport*. European Parliament. Pristupljeno: 15.12.2022.

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/573416/IPOL_STU\(2016\)573416_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/573416/IPOL_STU(2016)573416_EN.pdf)

Caput Jogunica, R. (2016). Za karijeru i nakon sportske karijere – priručnik za bivše, sadašnje i buduće sportaše. *Zagreb: Hrvatski olimpijski odbor*. Pristupljeno: 15.12.2022.

https://issuu.com/hrvatskiolimpijski odbor/docs/prirucnik_karijera_sportasa-web

Caput-Jogunica, R. i Vrbek, B. (2014). *Nacionalni program razvoja karijere nakon sportske karijere (2012. - 2016.)*. Pristupljeno: 15.12.2022.

https://dev.hoo.hr/downloads/Nacionalni%20program%20razvoja%20karijere%20nakon%20sportske%20karijere_prijedlog.pdf

Coalter, F. i Radtke, S. (2007). *Elite sports schools: an international review. Report to the Scottish Institute of Sport Foundation*, Department of Sports Studies, University of Stirling.

Directorate General for Education, Youth, Sport i Culture (European Commission) (2012).

EU Guidelines on Dual Careers of Athletes, Pristupljeno: 15.12.2022.

https://ec.europa.eu/assets/eac/sport/library/documents/dual-career-guidelines-final_en.pdf

Donnelly, P. i Petherick, L. (2004). Workers' playtime?: Child labour at the extremes of the sportingspectrum. *Sport in society*, 7 (3), 301–321.

Dopuna natječaja za upis studenata u I. godinu preddiplomskih, integriranih preddiplomskih i diplomskih te stručnih studija Sveučilišta u Zagrebu u ak. god. 2022./2023.

Pristupljeno 25.04.2023.

http://www.unizg.hr/fileadmin/rektorat/Studiji_studiranje/Upisi/Natjecaji_kvote/upisi/2022-23/Dopuna_Natjecaja_22_23.pdf;

EU Expert Group "Education & Training in Sport" (2012). *EU Guidelines on Dual Careers of Athletes Recommended Policy Actions in Support of Dual Careers in High-Performance Sport.*

https://ec.europa.eu/assets/eac/sport/library/documents/dual-career-guidelines-final_en.pdf

European Commission (hrv: Europska komisija) (2008). *Improving competences for the 21st Century: An Agenda for European Cooperation on Schools.*

http://ec.europa.eu/education/school21/sec2177_en.pdf;

European Commission (2014), Call for tender "Study on the minimum quality requirements for dual career services". *Luxemburg: Publications Office of the European Union.*

Pristupljeno: 15.12.2022. http://ec.europa.eu/sport/calls/2014/18-eac-2014_en.htm

European Commission (2016) Erasmus+ EU programme for education, training, youth and sport. Pristupljeno: 15.12.2022. *European Commission,*

<http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/projects/>.

Green, M. J. i Houlihan, B.M.J. (2005). *Elite sport development: policy learning and political priorities.* London: Routledge.

Gregov, C., Šola, M., Papić, A., Saavedra, J.M., Stojanović, M., Matić, R., Korovljev, D., Milenković, M., Doupona, M., Hadžić, V., Caparros Pons, T., Reguela, S., Balias, X., Garcia, X.G. i McConnell, T. (2023). *Handbook for set-up of National Athlete Care and Development Centers in Croatia, Slovenia and Serbia. Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union.* Pristupljeno 25.04.2023. https://we-care.com.hr/wp-content/uploads/2023/02/IO5-Handbook_Documented-process-of-set-up-of-National-athletic-development-and-care-center.pdf

HOO (2016). U *Priručnik "Za karijeru i nakon sportske karijere"*. Pristupljeno 05.12.2022.

https://issuu.com/hrvatskiolimpijski odbor/docs/prirucnik_karijera_sportasa-web

HOO (2022). U *Pravilnik o kategorizaciji sportaša - pročišćeni tekst.* Pristupljeno 5.01.2022.

<https://www.hoo.hr/images/dokumenti/kategorizacija->

[sportasa/2021/Pravilnik_o_kategorizaciji_sporta%C5%A1a_-_pro%C4%8Di%C5%A1%C4%87eni_tekst_-_prosinac_2021pdf.](#)

Houlihan., B. i Green, M. (2008). *Comparative elite sport development: Systems, structures and public policy*. Oxford: Elsevier.

Izmjene i dopune Pravilnika o preddiplomskim i diplomskim studijima Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu (2015) Pristupljeno 5.01.2022.

https://www.hrstud.unizg.hr/_download/repository/PRAVILNIK_O_PREDD_I_DIPL_STUDIJIMA_sijecanj_2015_-_prociscen_tekst.pdf

Izmjene i dopune Pravilnika o sveučilišnom poslijediplomskom studiju za stjecanje akademskog stupnja doktora znanosti, Stomatološki fakultet (2021), Pristupljeno:

15.12.2022. https://www.sfzg.unizg.hr/_download/repository/Pravilnik_PDS-D_2021_.pdf

Jurković, M., Zovko, A. i Kalčić, T. (2018). Uloga obrazovanja odraslih u razvoju dualnih karijera sportaša. *Andragoški glasnik: Glasilo Hrvatskog andragoškog društva*, 22 (2 (37)), 45-58.

Kazandzieva. K. (2018). U *Survey on best European practices in dual career of athletes*, Pristupljeno 15.01.2023.

<https://smartsport.bg/templates/default/pdf/Survey17new-converted.pdf>

Kineziološki fakultet (2022). U *Uvjeti upisa na studij izobrazba trenera_redoviti preddiplomski stručni studij*. Pristupljeno 15.01.2023.

https://www.kif.unizg.hr/scit/upisi_na_studij/redoviti_preddiplomski_strucni_studij

Kineziološki fakultet u Zagrebu (n.d.) U *Uvjeti upisa na integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij kineziologija*, Pristupljeno 21.03.2023.

https://www.kif.unizg.hr/studiji/upisi/sveucilisni_studiji/informacije_o_studiju

Ministarstvo turizma i sporta (2023). U *Kategorizirani sportaši u sustavu visokog obrazovanja*. Pristupljeno 15.01.2023.. <https://mint.gov.hr/kategorizirani-sportasi-u-sustavu-visokog-obrazovanja/21589>

Natječaj za upis studenata u I. godinu sveučilišnih preddiplomskih, integriranih preddiplomskih i diplomskih te stručnih preddiplomskih studija u akademskoj godini 2022./2023. Pristupljeno 25.04.2023.

http://www.unizg.hr/fileadmin/rektorat/Studiji_studiranje/Upisi/Natjecaji_kvote/upisi/2022-23/Natjecaj_2022-2023_final.pdf

Natjecaj za upis studenata u I. godinu diplomskog studija u akademskoj godini 2022./2023.

Pristupljeno 25.04.2023.

http://www.unizg.hr/fileadmin/rektorat/Studiji_studiranje/Upisi/Natjecaji_kvote/upisi/2022-23/NATJECAJ_diplomski_22_23.pdf

Opća deklaracija o ljudskim pravima *NN 12/2009*. Pristupljeno 05.12.2022. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/medunarodni/2009_11_12_143.html

Pravilnik o studiranju na preddiplomskim, diplomskim i integriranim studijama Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (2019). Pristupljeno 05.12.2022.

https://www.ufzg.unizg.hr/wp-content/uploads/2020/02/20200115_pravilnik_o_studiranju.pdf

Pravilnik o studiranju Sveučilišta u Zagrebu (2008). Pristupljeno 05.12.2022.

http://www.unizg.hr/fileadmin/rektorat/O_Sveucilistu/Dokumenti_javnost/Propisi/Pra-vilnici/PRAVILNIK_O_STUDIRANJU_konacna_LEKTORIRANA_verzija_PDF.pdf

Pravilnik o sveučilišnom preddiplomskom i diplomskom studiju (2013). Pristupljeno 05.12.2022.

https://www.fsb.unizg.hr/atlantis/web/sites/fsbonline/content/362/596/20_11_2013_19856_P_ravil_o_pred_i_dipl_stud_procisc_2013_sa_izmjenom.pdf

Pravilnik o studiranju na preddiplomskom i diplomskom i integriranim studijama Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (2015) Pristupljeno 05.12.2022.

<https://www.ffzg.unizg.hr/uploads/2014/02>

Pravilnik o studiranju na preddiplomskom i diplomskom studiju arhitekture i urbanizma, Sveučilište u Zagrebu, Arhitektonski fakultet (2022) Pristupljeno 05.12.2022.

<https://www.arhitekt.hr/hr/javno-dostupne-informacije/>

Pravilnik o studiranju na preddiplomskom i diplomskim studijima na Sveučilištu u Zagrebu Agronomskom fakultetu (2008) Pristupljeno 05.12.2022.

https://www.agr.unizg.hr/upload/nastava/pravilnik_o_studiranju.pdf

Pravilnik o studiranju na preddiplomskim sveučilišnim i diplomskim sveučilišnim studijima Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta, Sveučilišta u Zagrebu (2020) Pristupljeno 05.12.2022.

https://www.erf.unizg.hr/docs/ERFUNIZG_procisceni_tekst_pravilnik_studiranje_preddiplomski_diplomski_2015-2020.pdf

Pravilnik o studiranju na preddiplomskom i diplomskom studiju na Ekonomskom fakultetu - Zagreb (2020). Pristupljeno: 15.12.2022.

<https://www.efzg.unizg.hr/UserDocsImages/MAR/dipl//Pravilnik%20o%20studiranju%20na%20Ekonomskom%20fakultetu%20Zagreb.pdf>

Pravilnik o sveučilišnom preddiplomskom i diplomskom studiju Elektrotehnike i računarstva (2020). Pristupljeno 15.12.2022.

https://www.fer.unizg.hr/_download/repository/Pravilnik_o_sveucilisnom_preddiplomskom_i_diplomskom_studiju_-_signed%5B1%5D.pdf

Pravilnik o preddiplomskim i diplomskim studijima Fakulteta filozofije i religijskih znanosti Sveučilišta u Zagrebu (2021). Pristupljeno 15.12.2022. <https://www.ffrz.unizg.hr/wp-content/uploads/2022/01/Pravilnik-o-preddiplomskim-i-diplomskim-studijima-2021.pdf>

Pravilnik o preddiplomskim i diplomskim studijima Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu (2015). Pristupljeno: 15.12.2022.

https://www.hrstud.unizg.hr/_download/repository/PRAVILNIK_O_PREDD_I_DIPL_STUDIJIMA_sijecanj_2015_-_prociscen_tekst.pdf

Pravilnik o studiranju na sveučilišnim preddiplomskim i diplomskim studijima Fakulteta kemijskog inženjerstva i tehnologije (2018). Pristupljeno: 15.12.2022.

https://www.fkit.unizg.hr/_download/repository/Pravilnik_o_studiranju_preddiplomski-diplomski_studiji_FKIT-2018.pdf

Pravilnik o preddiplomskom stručnom studiju primjena informacijske tehnologije u poslovanju (2021). Pristupljeno: 15.12.2022.

https://www.foi.unizg.hr/sites/default/files/pravilnik_pitup_2021.pdf

Pravilnik o studiranju na preddiplomskim i diplomskim studijima Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu (2018). Pristupljeno: 15.12.2022.

https://www.fpzg.unizg.hr/_download/repository/Pravilnik_o_studiranju_na_preddiplomskim_i_diplomskim_studijima_Fakulteta_politickih_znanosti.pdf

Pravilnik o sveučilišnim preddiplomskim i diplomskim studijima strojarstva, brodogradnje, zrakoplovnog inženjerstva i svemirske tehnike te mehatronike i robotike (2022).

Pristupljeno: 15.12.2022. <https://www.fsb.unizg.hr/index.php?fsbonline&pravilnici>

Pravilnik o studiranju na preddiplomskim i diplomskim studijima šumarskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (2020). Pristupljeno: 15.12.2022.

https://www.sumfak.unizg.hr/site/assets/files/3174/14_pravilnik_o_studiranju_na_preddiplomskim_i_diplomskim_studijima_2019_20.pdf

Pravilnik o studiranju na integriranim preddiplomskim i diplomskim studijima na Sveučilištu u Zagrebu farmaceutsko-biokemijskom fakultetu (2021). Pristupljeno: 15.12.2022.

https://www.pharma.unizg.hr/files/file/dokumenti/2020/01_10_Pravilnik%20o%20studiranju%20na%20integriranim%20preddiplomskim%20i%20diplomskim%20studijima%20na%20FBF-u.pdf

Pravilnik o studiranju na preddiplomskim i diplomskim i integriranim studijima Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (2015). Pristupljeno: 15.12.2022.

<https://www.ffzg.unizg.hr/socio/wp-content/uploads/2014/02/Pravilnik-o-studiranju.doc>

Pravilnik o studiranju na preddiplomskom i diplomskom studiju Geodetskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (2021). Pristupljeno: 15.12.2022.

<https://www.geof.unizg.hr/wp-content/uploads/2021/09/Pravilnik-o-studiranju-na-preddiplomskom-i-diplomskom-studiju-Geodetskog-fakulteta-Sveucilista-u-Zagrebu.pdf>

Pravilnik o izmjenama Pravilnika o studiranju na preddiplomskom i diplomskom studiju Sveučilišta u Zagrebu Građevinskog fakulteta (2016). Pristupljeno: 15.12.2022.

https://www.grad.unizg.hr/_download/repository/Pravilnik_o_izmjenama_i_dopunama_Pravilnika_o_studiranju_na_preddiplomskom_i_diplomskom_studiju.30.6.16docx.pdf

Pravilnik o studiranju na preddiplomskom i diplomskom studiju Grafički fakultet (2009).

Pristupljeno: 15.12.2022. <https://www.grf.unizg.hr/wp-content/uploads/2018/12/Pravilnik-o-studiranju-na-preddiplomskom-i-diplomskom-studiju.pdf>

Pravilnik o studiranju na preddiplomskim i diplomskim studijima Sveučilišta u Zagrebu, Katolički bogoslovni fakultet. Pristupljeno: 15.12.2022. <https://www.kbf.unizg.hr/wp-content/uploads/2015/05/Pravilnik-o-studiranju.pdf>

Pravilnik o studiranju na preddiplomskim studijima i diplomskom studiju Metalurškog fakulteta (2019). Pristupljeno: 15.12.2022.
<https://www.simet.unizg.hr/sites/default/files/Dokumenti/Pravilnik%20o%20studiranju%20na%20preddiplomskim%20studijima%20i%20diplomskom%20studiju%20Metalurškog%20fakulteta%205-2019.pdf>

Pravilnik o studiju Pravni fakultet (2016). Pristupljeno: 15.12.2022.
https://www.pravo.unizg.hr/oldwww2018/fakultet/propisi/pravilnik_o_studiju

Pravilnik o studiranju na preddiplomskim i diplomskim studijima na Prehrambeno-biotehnološkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu (2022). Pristupljeno: 15.12.2022.
http://www.pbf.unizg.hr/o_fakultetu/pristup_informacijama/pravilnik_o_studiranju_na_preddiplomskim_i_diplomskim_studijima_na_prehrambeno_biotehnoskom_fakultetu_sveucilista_u_zagrebu

Pravilnikom o preddiplomskim i diplomskim studijima na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu (2018). Pristupljeno: 15.12.2022.
https://www.pmf.unizg.hr/_download/repository/Pravilnik_o_predd._i_dipl._studijima_2018.pdf

Pravilnik o studiranju na preddiplomskim i diplomskim studijima Rudarsko-geološko-naftnog fakulteta (2020). Pristupljeno: 15.12.2022.
https://www.rgn.unizg.hr/images/interni_dokumenti/2021/pravilnici/Pravilnik_o_studiranju_na_preddiplomskim_i_diplomskim_studijima_RGNF-a_2020-06-24_FINAL.pdf

Pravilnik o Stručnom studiju tekstilne, odjevne i obućarske tehnologije na Sveučilištu u Zagrebu Tekstilno-tehnološkom fakultetu (2012). Pristupljeno: 15.12.2022.
<https://api.ttf.hr/documents/1Yc9ss2keqfouTomboujU6g6zT3UNIVQm9RfUaQBHapVwh0dkwFLAdKKm9Pg/pravilnik-o-strucnom-studiju.pdf>

Pravilnik o studiranju na preddiplomskim, diplomskim i integriranim studijima Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (2020). Pristupljeno: 15.12.2022.
https://www.ufzg.unizg.hr/wp-content/uploads/2020/02/20200115_pravilnik_o_studiranju.pdf

Pravilnik o integriranom preddiplomskom i diplomskom studiju, Veterinarski fakultet (2021).

Pristupljeno: 15.12.2022. https://www.vef.unizg.hr/wp-content/uploads/2021/10/Pravilnik-o-studiju_IZMJENE-I-DOPUNE_za-javnu-raspravu_26_9_21.pdf

Pravilnik Rektorskog zbora o studiranju studenata sportaša na visokim učilištima Republike Hrvatske (2016). Pristupljeno 05.12.2022. http://www.rektorski-zbor.hr/fileadmin/rektorat/O_Sveucilistu/Tijela_sluzbe/Rektorski_zbor/dokumenti/Pravilnik_o_studiranju_sportasa_na_visokim_ucilistima_RH.pdf

SCIT (2023). *Uvjeti upisa na studij izobrazba trenera_redoviti preddiplomski stručni studij.* Pristupljeno 25.04.2023.

https://www.kif.unizg.hr/scit/upisi_na_studij/redoviti_preddiplomski_strucni_studij

SCIT (2023a). *Uvjeti upisa na studij izobrazba trenera_izvanredni preddiplomski stručni studij.* Pristupljeno 25.04.2023.

https://www.kif.unizg.hr/scit/upisi_na_studij/redoviti_preddiplomski_strucni_studij

Sportski savez grada Opatije (2023). U *Projekt sportaši i obrazovanje 2012. - 2016.*

Pristupljeno 21.03.2023. <https://www.ssgo.hr/index.php/vijesti/ostale-vijesti/2957-projekt-sportasi-i-obrazovanje-2012-2016>

Statut Medicinskog fakulteta. Pristupljeno: 15.12.2022.

http://www.unizg.hr/fileadmin/rektorat/O_Sveucilistu/Dokumenti_javnost/Propisi/statuti_sastavnica/STATUT_MEF-a.pdf

Studentski (2021). U *14 mladih hrvatskih olimpijaca koji uz sport i studiraju.* Pristupljeno 21.03.2023. <https://studentski.hr/studenti/sport/13-mladih-hrvatskih-olimpijaca-koji-uz-sport-i-studiraju>

Sveučilište u Zagrebu (2023). Pristupljeno 21.03.2023. <http://www.unizg.hr/o-sveucilistu/sastavnice-sveucilista/>

Visoka Poslovna škola PAR. Pristupljeno 21.03.2023. <https://par.hr/>

Zakon o sportu, NN 71/06, 150/08, 124/10, 124/11, 86/12, 94/13, 85/15, 19/16, 98/19, 47/20, 77/20

Žažar, K. i Gošnik, J. (2020). Društvene odrednice bavljenja organiziranim sportskim aktivnostima školske populacije u Krapinsko-zagorskoj županiji. *Studia ethnologica Croatica*, 32(1), 127-154.

